

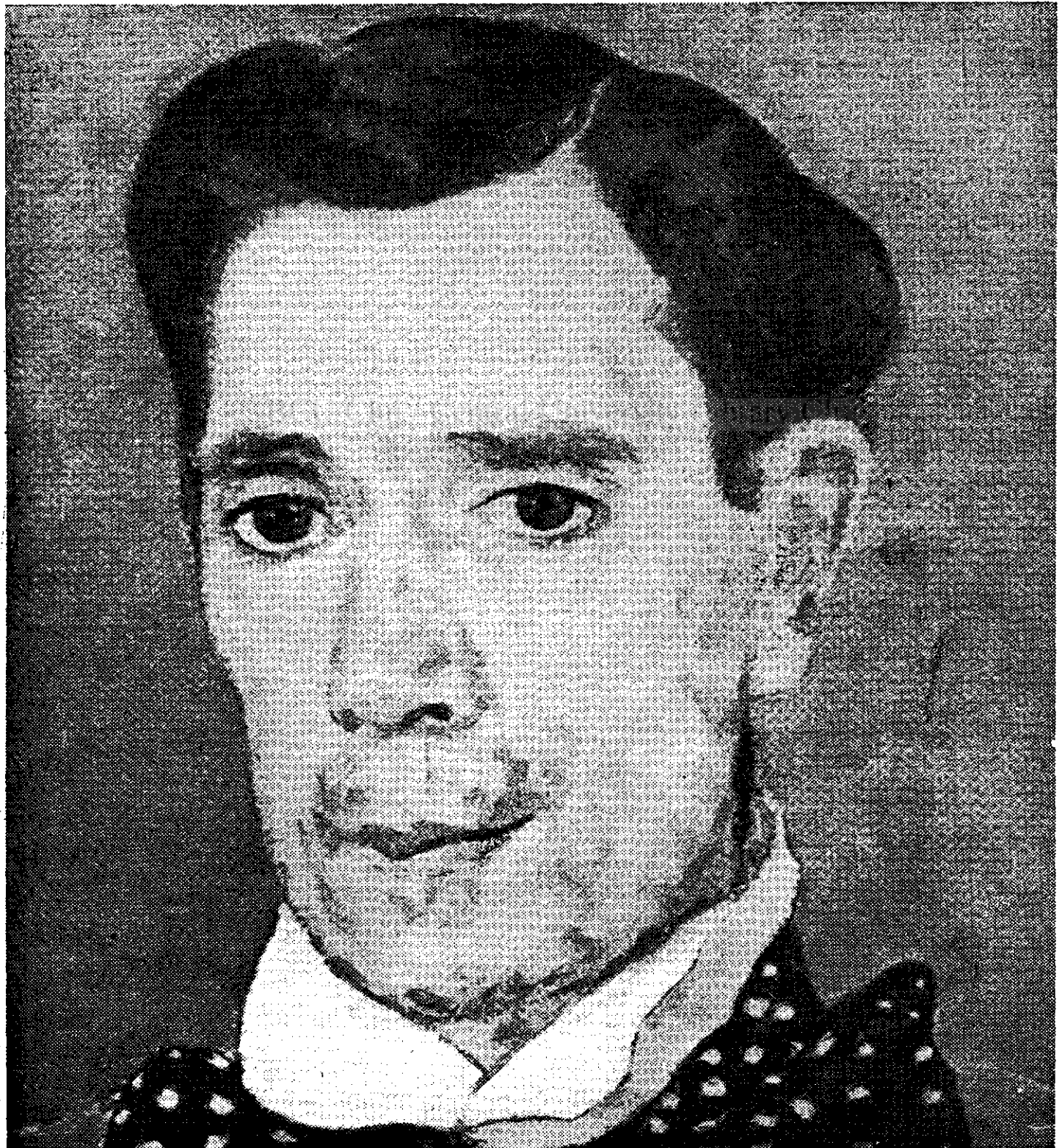
196084

Universul Literar

Anul XLIV Nr. 32

5 August 1928

5 Lei

STEFAN LUCHIAN

C t i t o r i i

PICTORUL LUCHIAN

Un nume, numai lumină palidă și culoare subțirată. Viață. Nimic mai viu decât această culoare a lui Luchian și totuși nimic mai delicat, mai suav chiar când e accentuată.

Luchian e fără îndoială cel mai mare pictor român pentru că e cel datău care folosește expresia picturală ca expresie a unei personalități. Până la el erau preocupări de adevăr în primul rând, de lumină și culoare, de atmosferă sadă apoi.

E adevărat că dacă Luchian a continuat și mai ales a întregit pe Grigorescu, generația de pictori, următoare, a continuat pe Luchian fără să-l întregască și pe urmă a naufragiat. A înțeles din el numai o parte, numai un aspect al marelui său artă și l-a transformat în manieră.

E cert că vioiciunea, mai exact viul culorii lui Luchian nu are nimic din violența exclusivă a impresionismului și nici — mai ales — nimic din brutalitatea academismului compromis. Acea intensitate vie e lumina care caracterizează orice melancolie. În tonurile vii și delicate ale acestui pictor e toată amara interiorizare din sufletul lui Eminescu.

În acest sens se poate vorbi de o unitate de temperament unică. Portretele lui au o tristețe de soare de toamnă și gluma lui e dureroasă ca un zâmbet de bolnav. E în „Atecu Literatul” un amestec grotesc de pretenție în „șinută” și bohemă soioasă, de intelectualitate ostentativă și sărăcie cu duhul de o amuzantă melancolie.

„Profilul” din 1907 și „Pălăria verde” aduc încă o notă a acestui complex temperament. E un sensualism de forme pline, o voluptate de linii copioase, care singure sunt destul ca să arate acea obosită sete de viață a sufletelor bolnave. În „Lăutul” trupul de miel al copilului și brațele planturoase ale femeii sunt obsesia aceluiași dor de viață sublimă în reflexii interioare, în dorinși refulate.

Dar refugiul de la Mănăstirea Brebul... E în cele câteva lucrări făcute aci o sete de lumină proaspătă, de verdeață fragedă, de alb halucinant de adecvat, ca o orgie delicată a unui epavat din mahalale prăfuite și miro-sitoare.

În „Curtea Mănăstirii Brebu” e o impresie de patriarhal care nu are nimic a face cu pitorescul patriarhal atât de compromis, și înainte și după acest mare pictor, de către tradiționaliștii cu orice preț. E un patriarhal familiar și firesc, asemeni unui început de veac.

Și unitatea acestui mare temperament trebuie căutată aproape de la începutul carierei lui. „Safta Florăreasa” (1905) e, printr-o paradoxală înclinare, de obședat, o figură de o noblețea rară, o artistă gânditoare și subțire, cu ochii grei de gânduri.

Autoportretul intitulat „Un zugrav” mai aduce aceeași gură sumeasă într-un surâs interior și aceeași magnifici ochi întrebători și timizi, de gânditor care își cere voie să apară în lumea celorlalți.

Nu e departe de acest portret, prin realitatea vieții lui interioare acel „Haham din Moinești” doctoral, sensual, material și pretențios. E aceeași mână de pictor același ochi care vede, și totuși, deodată, bila aleargă pe masa artei, la cealaltă extremă.

Și târziu când boala s'a agravat, când a fost șintuit în pat, a început pasiunea sălbatecă și gingașă a florilor. Ca pământul bolnav, care înfloreste spre nemărginirea cerului la care nu ajunge niciodată și spre soare, Luchian pe patul lui de suferință a pictat flori. Maci în culori arzătoare și suave, tufănele delicate și toată armonia incomparabilă a materiei devenită bijuterie de aur și sânge și catifea. Cer albastru prizonier al ulcelelor, al răsadului.

N'a avut timp și n'a avut posibilități pentru compoziții; Compoziția e

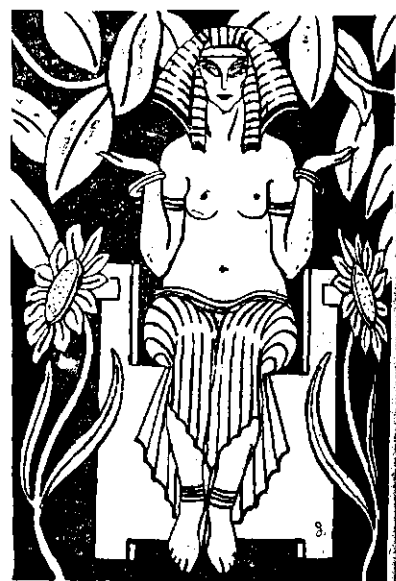
o artă imperială. Cere ateliere vaste, cenici, comenzi mari și bogăție de mijloace. Noi suntem o țară săracă. Pridvor de mănăstire, florărese, intelectuali de cafenea, colț de pădure, boi și ciobani, margine de sat și flori sunt la un loc toate posibilitățile unui pictor care lăncezește într-o curte de mahala și care când fuge, ajunge până la poalele munților. Poate că România Mare va fi alta. Dar sufletul intelectualului român, de dinainte de război, e tot în Luchian.

Va putea fi întregit, dar prin mic alterat și cine se va abate de la calea lui, va greși. Artă eterată, viziune personală și restrânsă a lumii — este artă din epocile mari, sufletul lui a fost un suflet de albatros.

Când tinerii artiști vor pricepe tot atât de bine zădărnici eforturile lor, cât înțeleg ridiculul „idilismului”, atunci nu va mai fi posibil de cât un singur îndemn:

Înapoi la Luchian..

C. BRUGEL

LUCHIAN: COLȚ DIN CURTEA MANASTIREI BREBU

LUCHIAN: ZUGRAVUL (AUTOPORTRET)

adevarate

În vremea din urmă, maestrului nu-i mai plăceau mesele mari, cu lume multă, cu multe glume.

Totuş odată a fost invitat și a trebuit să ia parte la o astfel de masă.

Da mâncat sa' băut s'a vorbit. La masa Luchian se îndreptă spre amfitrionă și-o roagă să-l scuze că trebuie să plece., are o întâlnire.

— O întâlnire, întreabă vecinul doamnei și la ce oră?

— La patru răspunde Luchian.

— Bine dar e de abia unu..

— Nu e nimic, explică în șoaptă maestrul, voi lua drumul cel mai lung.

Dimtrie Luchian, (fiul Serdarului Vasile Luchian, boer cu cărți vechi de boerie) se căsătorise și el cu Elena Luchian născută Chiriacescu mare lat-fundiară, în județul Ialomița, unde a moștenit și pictorul o moșie, pe care mai târziu în sbuciumul vieții a pierdut-o.

El s'a născut în comuna Ștefănești din județul Dorohoi în anul 1865. La vârsta de 7 ani, familia mutându-se la București, Luchian a fost dat la școala primară din calea Călărășilor.

Liceul l'a făcut tot în București la „Sfântul Sava”, însă nu l'a terminat, a absolvit numai 4 clase. Într'a cincea, tatăl său care vrea să-l facă tot militar l'a prezentat la școala militară pentru examenul de admitere.

Dar Luchian, care era înamorat de pictură, și visa să ajungă pictor, s'a opus și nu a vrut să candideze la școala militară.

Silit în cele din urmă de familie, el s'a prezentat la examen însă nu a vrut să răspundă la nici una din întrebările comisiunii examinatoare, care crezând că nu-i preparat, l'a respins.

Familia văzând că nu-i chip, a renunțat și l'a lăsat să-și arneze vocațiunea.

A intrat deci la școala de belle-arte din București.

Pe atunci era directorul școlii marile Theodor Aman.

La vârsta de 19 ani, Luchian a terminat cu succes cursurile școlii de belle-arte și a plecat la München, unde a stu-

diat un an cu marii măestri münchen-ezi.

De acolo s'a dus la Paris unde a stat 4 ani, cercetând toate expozițiile. A urmat în mod facultativ și la Beaux-Artes.

Luchian a fost unul din marii noștri pictori. Printre operele sale cele mai de seamă putem enumera:

Safta florăreasa (1906), Lăutul (1912), Pe drumul suferinței (1910), Flori, peisajele dela Brebu, Turnul dela Brebu, mănăstirea; a pictat împreună cu Artachino biserica din str. Brezoian din Capitală. Apoi, Capete de evrei, moara dela Poduri din Bacău. — Lorica, Apusuri de soare la Tekirghiol, — Tăctorul de lemne, Neculai Cobzarul (1906), Spălătoreasa (1906). Cât a fost bolnav a pictat mai mult flori.

Pictorul Ștefan Luchian a murit în anul 1916 la 27 Iunie, fiind răpus de o boală incurabilă de care suferea de mai mulți ani.

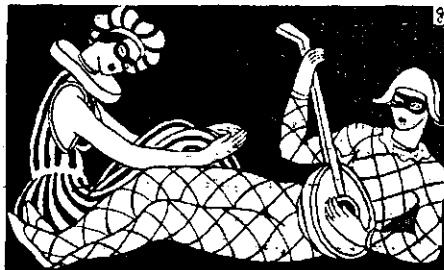
S. C. R. I. O.

NOTE BIOGRAFICE

Pictorul Ștefan Luchian se trăgea dintr-o familie de mari proprietari de moșii, el nu a fost fiul unui țaran sărac, cum scrieris în necunoștința de cauză de către biografi.

Se știe că după unirea principatelor, alți boeri moldoveni, înflăcărați de marele act al lui Cuza, s'au căsătorit cu fiice de peste Milcov.

Tatăl pictorului, maiorul de piotă

P O E Z I E

A. DAVILLA

HIMERE

D-lui Camil Petrescu

Soare, fără de tine, toate
N'ar mai fi decât ce sânt:
Arbori, Dealuri, Stânci, Pământ,
Adevăr, Realitate.

Dar prin tine se prefac
În himere ireale,
În fantastice-animale
Ce din umbră se desfac.

Și de te-ai culcat, fantasmă
Cu contururi argintii,
Trec prin codrii, prin pustii,
Nalucindu-se ca 'n basme.

Iar în ceruri, în Eter,
Mișună închipuire,
Ipoteză, născocire,
Spaimă, groază, și mister.

Iluziune, Iluziune.
Ești imboldul multor inși,
Forța unora convingși,
Că mai poate fi minune.

Nu cred. Totuș, te ador
Că faci inima să'mi bată
(Nu mereu, ci câteodată)
De nădejde și de dor.

Iluziune, Poezia,
Stăpâniți-mă ș'acum,
Înbătați-mă cu fum
Și parfumuri d'ambroziă.

IOAN GEORGESCU

SFÂRȘIT

La răspântie de drumuri a căzut un călător.
Umbra aripilor serii pogorâse 'n câmpul gol..
Din ochii lui — adânc de râpi — plecase 'n licur depărtarea,
Și o prindea, neștiutor, în plasa-i fumurie, zarea.

Ca apele unui pârâu cu destrămări de ziă,
În cumpene de gânduri mici, străinu-și plânse anii;
Abia atunci am înțeles pământul cum îl cheamă
La margine de drum uitat, în svonuri seci de scamă.

Suflete-i, crâng de lumină'l ascultam — străpungător:
Suferință — alcătuită pe un vânt tulburător,
Cu metanii sîdefate — în volbură grea de ploaie —
Când, cu chipuri reci de ceară, plopii'n creștet se îndoie,
...Noapte. Umed. Lung fior..
La răspântie de drumuri a murit un călător.

ANDREI TUDOR

JURNAL

2

Pentru dragostea pierdută și azi amintită
nu mai răspunde nimeni și sunt
singur să bat și să aflu ispită
în ceasul, care mă'ndeamnă să cânt.

Răscumpărate sunt visele toate,
oglinzile nu mai arată de loc;
când și când un gând mai răzbate
și o lumină se deschide ca un ghioc.

Chinuitoare amintirea necuprinsă
oprește'n plasă siluirea stînsă.
Minunile moi murmură o dragoste
[măruntă,
iar sus prin fumuri fruntea falfăe
[și'nfruntă

MARIUS SOLITARU

ÎN CIMITIR

Luna străjuește visătoare
Cimitirul crucilor albe
Pe care se înalță — înfiorătoare,
Parfumate a liliecilor salbe.

Și 'ntînsurile par curmate
De liniștea ce-și fese firul..
Sub arcul țăriilor înstelate
Se pierde pe deal cimitirul.

Din funduri de gropi, mocnite,
Tipă scheletele cu glasul lor mut
Și'mprăstie în zări tainuite ..
Atomitorul șuvoi tăcut.

Geniul cutropitor al morții de veci
Încremenește clipa prezentă —
Și gândurile spânzurate în cosciuguri reci
Pironesc privirea spre viața absentă..

MATEIU C. ALEXANDRESCU

ÎNFLORIRĂ FLUTURI

Înfloriră mii de fluturi
Pe tulpini de romaniță,
Vin iubire, vin, să scuturi
Aripi albe în arșiță.
Vin încet.. pot să te învingă
Și pe cer și pe pământ:
Să nu zboare și pe soare
Să nu nîngă,
Visul sfânt..
Înfloriră.. înfloriră..
Vin iubire să culegi
Din tulpini ce se resfiră
Aripi albe să deslegi..

CEAI DE MUȘTEL

SARMANUL KLOPSTOCK

nevestă-mea a căzut greu bolnavă. În grabă am rugat pe lelea Safta să mă ajute, să-și dea avizul ei de tămărire și mabalelei în circumscripția din cădea bolnava.

Lelea Safta spălătoreasa s'a înfățișat în voic asă cu poala încălcată de leacuri și gura plină de sfaturi.

Spălat de mâini, s'a închinat îndelung și aprofundat șoro icoane și s'a sărutat de cănățul bolnavei, mestecând convergența gingiilor ultimele implorând către atot-puternicul.

Rândul ei bolnava i-a povestit înălțarea boalei, iar leucitoarea, lelea spălătoreasa, a ascultat-o ca pe o șchio.

„Cum au venit vărerile lelei Safta spălătoreasa, ordonând bolnavei să o asce și să le săvârșească cu sfintenție.

„Ce să fie cu mine lele Saftă, a înțeles și înălțămarea în glas, bolnava gândind mântuirea cu ochii în tavan.

„Ce să fie maică, — iaca o umflă-

„Si eu ce ai să mă scapi de ea, Saftă?

„Cu ceai de muștel maică!

„Numai cu atăta?

„Cu atăta maică!”

„Cu tot muștelul lelei Safta spălătoreasa, umflătura dăinuind am chemat și doctor mic—mic și ca onorar și ca medic. Am proferat pe doctorul cel mic în locul unui mare, care oricât de mare ar fi fost, statura lui nu ar fi putut să treacă peste 1 metru și 80 înălțime, iar statura lui științifică, la rândul ei nu ar fi mai mare decât atât cât celelalte grame, în medie, a creierului, conținând să înmăezăzineze ca geniu, în cei doi ani de Facultate, pentru două din cele trei motive: a) doctorul cel mic mic ca pr'cenero, am socotit că oricât de mare ar fi fost boala, el nu putea să prezinte ca atare, fiind lipsit de atare; deci sperietoarea nu avea să-l de încredințătoare și b) doctorul mic, fiind și ca onorar, o minime științifică pe care mi-o debita nefericirea lui, nu ar fi meritat onorariul anual din zilele noastre; lei două lucruri bolnavului și lei una mie a medicului!

„Fie doctorul cel mic chemat în timpul unei crize atre, și-a așezat amănunțit pălăria pe masa mea de lucru, și s'a apropiat cu unghia unui deget în vârful nasului, din care a picat o boabă și cu unghia altui deget, în creșterea nasului, din care s'a rostogolit două boabe mătreață, trecând imperturbabil pe lângă nevastă.

„Un lung interogatoriu a urmat în timpul simptomat al boalei, și o discuție rigoare în care, ceaiul de muștel domina!

„Care să fie boala, domnule

„Inflamație acută care ostracizează organele întâlnite în jurul ei, producându-le și producând astfel du-

Apoi doctorul cel mic a plecat. Boala însă persistând cu tot muștelul prescriș și de doctorul cel mic, doctorul cel mic a revenit la căpătâiul bolnavei, de data asta opinând pentru aducerea unui internist celebru, care nu a întârziat cătuși de puțin, după ce mai întâi maestrul de acord cu discipolul, a aranjat în prealabil, în antret, quantumul onorariului.

După ce internistul celebru a epuizat de ciocănit toată fibra bolnavei, a opinat pentru înlocuirea muștelului cu coadele de cișcă, adăugând repauz intens, alimentație circumspectă și... răbdare!

— „Boala?

— „Boala.. boala este cam așa cum a spus-o colegul meu predecesor: intercolită acută, cu tendință spre obstrucționism al intestinelor!

Apoi internistul cel celebru, s'a retras, luând cu sine onorariul unei munci similare în efecte ca și aceea a discipolului său, cu deosebirea că schimbase doar denumirea suferinței.

Suferința totuși continuând, după sfatul internistului cel celebru, a trebuit să încerce și părerea unui al treilea internist și mai celebru.

În casă a intrat o doamnă înaltă, blondă și frivolă, cu vorbirea repede și arogantă, examinând mai mult tablourile de pe pereți decât simptomele boalei pentru care fusese adusă. Doamna cea înaltă, blondă, și frivolă, cu vorbirea repede și arogantă, — era și ea... doctor, ca și cei doi dinții — întrebând și primind răspunsurile în treacăt, prinire seurtile și enervatele plimbări prin odaie, de la un bibelou, la o glastră cu flori, acuza direct pe pacientă!

Un violent și agresiv miros de parfum, sufoca în toată alcătuirea fizică a doctoriței și mai violentul și agresivul miros al spitalului de unde venea. Danțele îmbrăcăminteii așeza în toată înfățișarea ei exterioară, în locul grației cu cari gătelile trebuiau să îmbrace pe femeia-doctor, ironia amară a doctorului-femeie, chemată să împrăștie teroarea suferinței, în schimbul unei achesări la o eventuală mărturisire de dragoste.

După ce și-a suflat nasul fin și colorat, într-o batistă diafană, în colțurile căreia fulgerau patru mari fluturi de mătase, și-a vârat-o apoi precaut în micul buduar ambulant din fundul sacosei, din care a scos grabnic un ciubuc de alifie vișnie, înfășurat într'un capușon de aur, pentru a așterne la loc, pe nas, vopsea de aceeași culoare ca aceea din vârful creionului de aur, ștearsă de batistă, a normăit ceva la întrebările îngrijorate ale bolnavei, continuându-și concomitent cu bidinăreaftu repudiantă a nasului, nepășarea, în fundul oglinjoarei încrustată în acoperișul sacosei.

— „Hm.. nimic grav!

— „Dar boala?

— „Hm.. boala, de, boala se chiamă cum se chiamă toate boalele noastre de femei — o parametră care sugrumă je-

suturile vecine cu repercurșuni diame-trale spre esofag și duoden! La drept vorbind, eu sunt mamoșă! Este însă de trebuință să se cheme un ginecolog.

— „Prea bine!

Și ginecologul a fost și el chemat!

Ginecologul a intrat în odaie, a cerut săpun, apă caldă și prospop. La patul bolnavei s'a aranjat îndată un curs în toată regula și în toată plenitudinea sensului său tehnic. Specialistul ginecolog, examină m'gălos pe bolnavă, punând întrebări, dând examen. Dar limbașul varia oșibil de contradictoriu. În vreme ce profesorul se servea de termeni specifici, bolnava da răspunsuri instinctive, mulțumind pe doctor, într'atât cât putea reeși din babilonia dialogului un cât de vag simptom al boalei!

— „Dar boala în definitiv?

— „Boala.. nu ași pute-o preciza tocmai atât de prompt! Bolnava trebuie să văzută de un coleg specialist în maladiile turburărilor gastrice, în genere!

— „Dar deocamdată nu se poate și nimic, sub nici un raport?

— „Mda.. am găsit o rezistență rectală pe o anumită porțiune care îmi face impresia unei inflamațiuni melare cu tendința spre infecție.

— „Regim“.

— „Cei de coade de vișin, extrase leguminoase derivând dintr'un amalgam de zarzavaturi de o cantitate circa 2 kgr. fierle în două kgr. de apă care să dea jumătate kgr. de zeamă și care să constituie alimentația strictă, până la impunerea obstacolului duodenal!

Onorariul, complimentările și mulțumirile de complezență, apoi doctorul turburărilor organice de nutriție care nu întârzie și el să apară.

— „Cine a examinat bolnava? (i s'a dat lista doctorilor).

— „Și ce i s'a prescriș? (I s'a dat dosarul rețetelor).

— !!!

Apoi aceleași interogatorii, aceleași păreri, aceleași prezumțiuni, fără însă ca mântuirea să se arate. Până atunci întrebările continuă asupra etiologiei bolnavei, asupra genezei boalei, asupra evenimentelor familiare și ereditare, propunând, opinând și interzicând bolnavei de toate, în schimbul tuturor asigurărilor de lecuire.

Ano' onorariu, ploconelile în ușă și mulțumirile lipsite de convingție de o parte, răspunsurile de rigoare, întrebările inerente și salutul academic de alta, cu părerea pentru doctorul care ratificase în totul tratamentul ultimului predecesor și care oferise bolnavei peștele alb și vițelul de lapte, de a se lua și avizul unui chirurg vestit.

— „Dar despre maladiie nu aveți nimic a ne spune?

— „Am dat de un nodul rectal cu tendința spre o stenoză cu care nu-i tocmai de glumit!

— „Atunci?

— Repede după chirurg.

Dar acest noa vestit chirurg a fost mai

anevoios de găsit de oarece, după ce a fost minuțios și perseverent căutat acasă, la spital, la facultate, la club, la palinaj, la cinematograful și la hipodrom am aflat că toată pasiunea sa este automobilul și că așa fiind marele om de știință nu este de găsit decât în mașina lui, al cărui volan nu l'ar slăbi din mână pentru toți laurii mondialei medicinei.

Chirurgul cel vestit a descins agasat din mașina lui dragă, s'a uitat urât la mine și la bolnavă și a apăsat cu o silnicie de cutăr un deget înmănușat pe limba coclită a nevastei, strâmbând oboșit din nas și lansând pentru sine câțiva termeni doctoricești.

Apoi degetul cel înmănușat sa coborât mai jos, înfigându-se în abdomen. Bolnava a dat un chiot, smulgând mânușa din mâna vestitului chirurg, iar vestitul chirurg a zâmbit înțetăiat, cu satisfacțiunea mistică a descoperitorului și degetul s'a plimbat gol pe toată centura abdominală, sufocând bolnava care cerea îndurare și măriind bucuria din privirea mulțumită a savantului.

Degetul a trecut apoi la loc în mânușe și interogatoriul, de data asta, s'a îndreptat spre mine :

— „Cine este soțul femeii ?

— „I.u.

Și toate întrebările de toate resorturile puse până acum bolnavei, se adresau mie !

Care să li fost pentru chirurgul cel vestit deducția firească care trebuia să se degaie din răspunsurile mele pentru scopul urmărit în legătură cu boala din spre care nu venea nici o confirmare, nu și-a putut-o explica nici savantul, de vreme ce concluzia a fost o stupefiată ridicare a umerilor acestuia și care în puțină personalitatea fizică pușină, chiar și fără ridicarea umerilor, a chirurgului cel vestit, ceea ce-i puse îndată în mișcare ambele mâini din încheeturile omoplaților până în sfârșitul unghiilor academice îngrijite, într'o stângăcie de imprecizare, asemenea unui pierrot ambetat de nestatornicia dragostei, perorând vag, dibuind răspunsul și păstrând în priviri aceași ură pentru bolnava care se încăpățâna să sufere și care nu se hotărâ să spună ce are !

— „Ce are bolnava domnule vestit vestit chirurg ?

— „!!!

— „În orice caz, e grav ?

— „Evident, va trebui să mergem direct la cușit. Nu știu încă dacă cușitul va trebui să vină mai curând sau mai târziu ! În orice caz pentru un moment nu e nevoie e cușit. Ar fi și nu ar fi ! Ar fi dacă pacienta ar avea puroi ! Dar din moment ce nu are temperatură, evident, puroiul se exclude ! Cea ce nu este cazul în care ar fi vorba de o temperatură alarmantă și deci puroiul incert și ca atare cușitul inevitabil ! Se poate dar să scăpăm și de puroi și de cușit, dacă temperatura se va menține normală ! Într'o ipoteză eventuală și cu totul în afară de infecție, nu poate fi vorba decât de un chist, de o tumoră, de o nulipară, de o pelvioclulită sau poate de un fibrom. Dacă n'ar fi vorba de un cancer rectal și spre care în concluziuni, eu tind să cred persistent !

— „Așa dar tot la cușit merge ?

— „Evident, în cazul unui cancer !

— „Dar dacă nu este vorba de cancer ?

— „În cazul acela ar trebui să vă folosiți și de un... internist sadea (?) care să nu fie nici ginecolog, nici mamoș, nici medic de afecțiuni gastrice, — în rezumat orice, afară de aceste trei specialități, implicit chirurgul, care va avea să... constate (!) tot ceea ce am constatat și eu !

După încasarea onorariului și conducerea până în poartă a chirurgului cel vestit, unde-l aștepta radiosă, draga lui mașină, mi-a recomandat pe internistul sadea în persoana unei... doctorițe !

Procedura s'a repetat cu o punctualitate stund de concludentă ca și indecizia diagnostică, și din partea doctoriței sadea ca și din aceea a întregului colegiu medical de dinaintea luminăției-sale, chirurgul cel vestit, cu interogatori în legătură cu proveniența boalei, cu recomandări, regim, restricții absolute, punge cu gălă, epilogaie de onorariul la centimă, de noi experimentări, de noi droguri, de nouă revizuri a efectelor și de o răbdare cât mai en carul, în plus de trei ori pe zi irigațiuni rectare cu 5 kgr. sare de lux dizolvată în 15 kgr. de apă naturală, puncte de loc pe abdomen și iarbă de pușcă, dizolvată în zeamă de coade de vișin, ca exterminat decisiv și radical al celei in-flamațiuni.

— Dar despre diagnostic, ce se aude d-nă doctor sadea ?

— Pardon, aceasta are importanță numai pentru noi medici ! Bolnavul să facă bine să se vindece cât mai curând, căci asta este datoria lui !

— „Ori cum, pădălnica asta de boală cum se cheamă ?

— Salpingită cronică, cu tendință spre vindecare, complicată însă cu o gătire prin inflamație a organelor vecine, împietând asupra stomacului și intestinelor și în special a doudenului. După tratament, diatermie, după diatermie băi fierbinți de țărățe, după băi fierbinți de țărățe, băi și mai fierbinți de nămol !

— „Ș'apoi ?

— „Apoi, după toate probabilitățile sperăm să vedem pe bolnavă în forma anterioară boalei !

— „Dar într'un caz că nu o veți mai revdeea ?

— „Am să-i recomand... un alt doctor.

Și așa s'a și întâmplat.

După plata onorariului, a aceluiași temenele obligatorii și a aceluiași săfarnice unțumiri, boala văzându-și de treabă în contra tuturor asigurărilor, a tuturor specialiștilor de resort a tuturor gologanilor risipiți și a răbdărilor de oțel recomandată pacientei, a trebuit să solicităm și propunerea pe care doctorița sadea ne-a făcut-o în persoana celui mai en vogue medic de boale interne.

Recepția a fost atât de luxuriantă încât pacienta a avut la intrarea în cabinetul doctorului zilei, senzațiunea pe care o are bolnavul înbunit de durerea unei masele, a cărei furie încetează de îndată ce e'a așezat în fotoliul dentistic.

— „Dragă știu că nu mai mă doare ! hai să plecăm.

— „Ne facem de răs, trebuie să rămânem.

— „Să rămânem.

Un fecior încins cu un șorț alb peste o jumătate de frac, care, avea parcă și el ceva din marțialitatea unui medic en vogue, ne-a introdus în cabinetul d-lui, asistent, pentru a lua bolnavei fișa examenului patologic, și cu care ocaziune am vărsat o prealabilă taxă de lei una mie. Deci, de la început, puține șanse de tîmăduire ! Într'adevăr, două erori concomitente aveau să deruteze pe medicul en vogue la precizarea diagnosticului: una, a greșitei expunerii a bolnavei și alta a eronatei sezizării a d-lui asistent, la care avea să se adauge aceea a medicului en vogue, greșit informat de d. asistent, care, cu toată fastuoasa sa bunăvoință nu putea să vadă maladia cu aceeași ochi cu care trebuia să o vadă medicul en vogue — ceea ce nu ar fi fost cazul dacă bolnava s'ar fi spovedit direct acestuia, fără intermediul asistentului.

Povestea a trebuit dar să se repete cu același agasant memorial, și în cabinetul d-lui asistent. Răspunsurile au fost înserate într'o foaie anume imprimată foaia care a trecut, în locul bolnavei, în cabinetul doctorului en vogue și care avea să se pronunțe, tot în scris în dreptul constatărilor trecute în foaie. Foaia urma să revină a doua zi în cabinetul doctorului, de unde pacienta trebuia să o ridice luând cunoștință de de-nunțarea boalei și de tratamentul de urmat, tot în scris !

Și astfel și eu și nevastă-mea am luat cunoștință și de una și de alta : „analiza sputei, a sîngelui, a urinei, a secrețiilor vaginale și a fecalelor dupe care se vor înfățișa în scris toate aceste rezultate“ — ghisănia medicul zilei, în foaia patologică.

Le-am făcut întoemai și le-am înfățișat, evident, prin d-l asistent.

De data asta am fost invitați la examenul general al bolnavei, direct în cabinetul inițial al doctorului en vogue — am intrat și eu, medicul en vogue necoocotind vreun act de inpușdiciție în asistența mea de soț legitim !

Am ocupat fiecare câte un scaun de mătase, oprindu-ne un moment respirația.

Doctorul en vogue, a cercetat hărțile, apoi a urcat pe bolnavă pe o estradă, în vârful căreia sta posomorât un divan înfolit într'un Bukarâ eliotrop, peste care fulgera revărsarea catifelată a unui mens tischleifer ajurat. Gătelile au fost date la o parte și bolnava a fost cocoșată pe divan.

Ciocăneli, tuse forțată, iar ciocăneli răsflări scurte, răsflări repezi, și răsflări profunde ; încetarea respirației, încetarea respirației, apoi iar tuse, ciocăneli, iar oprirea respirației și nedumeriri ; — ciocăneli noi, respirație împușdături, întrebări, răspunsuri și întrebări. — Un ciocan de gună a lovit puternic genunchiul bolnavei și gamba s'vâcnit brusc în sus. O lampă electrică s'a oprit în dreptul ochilor bolnavei doctorul en vogue a privit atent pupilele. Apoi bolnava a coborât palidă estrada, gătelile sau rostogolit la loc pe divan. Doctorul en vogue a verificat din nou hărțile analizelor, a deschis câteva cărți grele, aurite, din fața călimărilor a vădit o unghie între dinți, lovindu-le energic, s'a scarpinat într'o eprăneacă a închis la loc cărțile și s'a oprit iar ochii n hărțile.

LA UN SCHIT, ODATA...

NECULAI DAMIAN

În tăcerea prelungă a dimineții, sunetele punea rar depărtarea, pierzându-se peste codrii, cari se întindeau în vale, până la apa din poalele muntelui. Sunetele de aramă porneau din clopot de mânăstire, răsunând spre mulțumire aceluia, ce așezase lăcaș de azil și pace, pentru cei ce-au renunțat la viață, în vâi adânci și-ascunse de larmă și păcat. Cântul trist spus pe note joase era un plânset întreg. În mânăstire umbre și sutane negre se strecurau plecate pe sub streșini de chilia, grăbind cu sufletul spre slujba din biserică. Baze roase de amarul nesfârșit al vremii, acopereau asemenea gulguiurilor scheletele călătoare, iar glușile trase pe ochi, înmormântau lumina pe veci pierdute, ale unor priviri absente. Mâini osoase se strâneau sub mâncile bainei de răcoarea dimineții, iar pașii răsunau pe piatră ușor, cu sunet pierdut și murind. În biserică glasuri de pe alte tălmășiri îngânau cuvinte răzlete și clopotul vorbea rar spre Domnul, care asculta în ceruri.

Pe apa din vale o dubă pescărească lucnea portulă dintr-un ostrov depărtat. Părintele Iosif mâna din lopoți cu privirea în undă încetită și cu gândul dus la un sat ascuns la o cotitură a râului, care se încolțea pierzându-se în zare. Cerca-se să mângâie sufletele îndurerate ale unor neveste și copii rămași fără srii în... Soții porniseră cu pescutul pe mare și spre înserat, când se vorbiseră de întors la șarm, se ridicase din apa, care începuse să suneze, mânie spre cerul întunecat, răcol năpravnice. În noaptea, care se lăsa pe aloc, apărură lumini răzlete la orizont, aduse de vânt sălățat, nori grei și plumburi apăsau asupra capetelor lor și năvălirile începu în urmă o spargere de nori. Porniseră cu o barcă cu pânze, albe în senin de pace, pe care acum apa tropăia, spre a trece în fugă nebună spre prora splecată, de unde gălețile cereau zadar, mie s'o scoată. Rensiseră să strângă pânze, dar în întunericul ce-i înconjura, vântul suera amar, iar apa jâsnea în toate colțurile pocnind în oameni, frânghii și calarg. Oamenii, peșele din luntre și boala dispărură în apa întunecată; simțiră câteva brațe cercaseră să iasă din mare, dar reintrară imediat în adânc. A doua zi, pe când soarele lumina pe țărnițele celor plecați de cu seară, apa se spăla malul mării, adusesse câteva în tronurile mâncate de pești ale înecătorilor. Tânărul părinte Iosif, cercase să găsească sufletele îndurerate de-o asemenea

întâmplarea și acum văslia spre mânăstire. Intr'un târziu, lotca se ridică pe țărnițele nisipos, iar părintele o porni prin codrii.

Pădurea ieșea din întuneric, mai înainte ca soarele, să fi apărut pe undeva în depărtare. Totul se trezia la viața nouă: copacii prindeau, să-și scuture picăturile de apă cristalină, ce atârnav răzlete pe crângi și-și întorceau frunzele cu fața spre lumina, care trebuia să vie; iarba încerca culori și din cenușul zării se descoseau trunchiuri de copaci ursuzi și ucolăciți sălbatic. În iarba, care vălăia la boarea vântului răcoros al dimineții viețășile mărunt mișunau, iar pe ramuri păsările își pregăteau vestiminte de zi, ciugulindu-și de pe penă, scărițele prinse din ajun, pe când se urmăriseră în drăgostiri pe întinsul câmpiei. Petrecuseră noaptea în codru, în tăcerea care îndemna la odihnă. O pădurice de alun, cobora în vale până la râu, de unde o cale străjuită de plozi conducea spre mânăstire. Căliile ghemuite sub cerdacuri bătrânești se piteau în cere, dând roată biserică. Părintele Iosif avea o cămăruță sărăcăcioasă, aruncată la capătul semicerului, lângă poartă. Și se vedea într'un înserat citind la lumina unei flăcări de lumânare din scrisoarea unui prieten al său, acum prin strănutări pentru învățură înaltă. Ședea în odaia lui scundă la masa de brad, gândind la rosturile acestei vieți. Înmormântat și departe de lume se pomenise de pe când envânta cu florile. Părintii nu și-i cunoscuse și din timpul depărtat, la care-l mai ducea mintea, nu se vedea decât la mânăstire între oameni închiși la vorbă și la suflet. Locuia de multă vreme în chilă în care se găseau și ajunsese să se mpace cu patul străvechiu, în care poposiseră atâția până la el, cu masa de brad amintitoare de cercetători ai acestui meleg pierdut în lume precum și cu scaunul bătut în mijlocul odăiei. Părintele Iosif era om în toată firea și nici nu era pentru întâia oară că primea cuvinte scrise dela pietenii, care să-l turbare, amintindu-i de o lume și de finuturi necunoscute; dar în seara aceea sufletul său era în așteptare. Simțea că ceva trebuie să vie pentru a schimba odată cu leul sau de traiu, care se copia zi de zi. Prietenul, care-i readusese gânduri trecute, sfâșierea launtrică a acelora, pe cari-i văzuse frângându-și mâinile la malul mării și natura, care chema la o viață mereu nouă, ce oare cereau dela sufletul său chinuit?

Deodată larmă grozavă se iscă în ograda mânăstirii și ușa chiliei părintelui Iosif sări în lături. Intrară trei persoane, părintele Iosif nu văzu decât pe Maria, care-l privi adânc în ochi lui cei negri. Nu auzi nici vorbele părinților fetei, care-i cerură certitudine de leul cum intraseră în chilie, nu auzi cum afară începuse pe neașteptate potop în mânăstire; nu vedea luminate, care jucau la ferestruica; avea mereu în ochi imaginea unei fetei cu ochii albaștri, cu buze purpuru și mers elastic, care-i cerceta sufletul. Și părintele Iosif nu-și mai găsi astămpăr.

Zadarnic cercetase părintele Iosif rostul lumii pe stelele călătoare, zadarnic cercetase filă de filă hrisoave din vechii pă-

rinți, nici cadrele învechite nu-i arătasera calea vieții; fusese dat unor ochi albaștrii să-i destăinuiescă acest lucru. Pe sub ceardacuri o umbră luneca în nopțile de vară, pe furis, cu pași mărunți, strecurându-se în biserică înecată în întuneric și tăcere. Și ingenuchiată pe piatră rece, ținea cu groază la sfinții țintuiți de pe pereți, spre îndurare. Nici un răspuns, nici un semn sau o mângăiere, sufletul ei plutea în păclă deasă și părintele Iosif nu găsea deslegare. Când îi ghicea încruntați și muștrători, o pornea pe poteci ascunse și nebătute de picior de om și toate acestea fără de izbavă. Și într'un târziu pricepu părintele Iosif, că e o luptă zadar, nică, aceea a sufletului lui Dumnezeu cu păcătoasa carne omenească. Cândva, când ruga de seară trecuse la Domnul și când apa din vale înmormânta imaginea pădurii urca pe deal în înserat, acolo unde se rupe pământul în adâncime neagră. Maria trebuia să vie pentru fugă și în așteptare, părintele odihni pe-o piatră la marginea prăpăstiei, mai întâia cu liniște, apoi cu sufletul strâns de durere. Iși aminti, că la ieșirea din schit, zărise mașina, cu care venise dudușta Maria pe vreme de ploaie pentru întâia la mânăstire, gata de drum; că în urma lui se ridicase nor de praf, încercând înălțimile și pricepu nenorocirea lui. Ca un îndemn, vântul plecă crengile copacilor spre marginea prăpăstiei, care se deschidea în adânc fără fund. Cercetă o clipă în minte și socoti mahnit în trecut. Cu pași înceți se apropie și sfredeli în întuneric nevăzutul.

Dar de undeva departe, într'o vale adâncă, se auzi sunet de talăngi cu plânset, iar un baciu trecut în ani, cu amintiri din vremi trecute, cu o mișă de oate pe spate, zicea molcom din cîmpoiu. Sunetele cădeau în picături cristaline, ori punctau îngerasi pe cerul albastrui. Era pe înserat, când fiori plecau din clopot de mânăstire de pustnic pierduți în codrul neumbat și se răsfirau departe prin vâi și hârteape nitate de lume, ducând cu sine poște neimplinite și doruri ucigătoare. Cu ochii pierduți în scripșirile sfioase ale luceafărului, ce se ridica în înalt, părintele Iosif rămase timp lung gânditor: în vreme de seară, pe boare de vânt, cu sufletul călătorind,

Apoi într'o vreme i-a înălțat holbați pe noi:

- „Nimic grav!
- Cușit?
- Nici pomeneală!
- Trece?
- Trece!
- Cum se cheamă boala?
- Umflătură!
- Medicamente?
- Răbdare!
- Regim?
- „Ceai de mușeșel“!

viața minunată a lui Anton Pann-roman de sergiu dan și romulus diazu

18)

XXX

Anul 1871 a adus în țară molima de ciumă, holeră și mai ales vărsat. Căimăcămiile lui Ștefan Vogoride și Costache Negri, cum și cei șase ani de domnie ai lui Grigore Ghica, nedemn urmaș al unchiului său dragomanul ucis de turci, lăsaseră țara în sărăcie. Ionită Sandu Sturza nu putuse îndrepta nimic. Războiul Ruso-Turc, încheiat printr'un tratat rău făcut, la Adrianopol, aduse țării cam prin luna Maiu o locotenentă rusească, prezidată întâi de generalul Palin, apoi de comitele Pavel Kisseleff. Acesta își atrase admirația lui Anton Pann numai prin îndemnul la pace cu care a intrat în București. Cărturarul în acest an al treizeci și șaptelea, înțelegea, că războaiele toate trebuiesc făcute după pildele Mântuitorului, adică numai cu ținta de a răspândi cu sabia, fie chiar prin silă gândul bun pe acolo pe unde nu e. Regulamentul Organic era aplicat de un om cu minte bogată. Kisseleff stânse molimile, aducând pentru prima oară în țară vaccinul preventiv, clădi în linii frumoase portul Brăilei, și organiză o poliție civilă, căci zicea el, „țara unde există un singur cetățean care să se teamă a rămâne singur, e o țară slabă”.

În prelegerile sale ținute elevilor, Anton Pann propovăduia „inima inteligentă” de care vorbește Sfânta Scriptură.

— „Lupta nu e bună la nimic. Nu luptați contra răului, ci faceți binele.

Și dacă vre-un elev se ridică și-l întreba :

— Oare nu e nici o frumusețe în luptă?... el răspundea:

— Toate cele ce duc către moarte rămân și bune și frumoase.

Kisseleff tocmai desființase pedeapsa cu moarte :

— De aci înainte ne putem îngriji cu ori câtă cheltuială capul, glumea Anton cu elevii. Nici o primejdie nu-l pândeste.

Observând el că singura judecată a poporului este scoasă din proverbe, plănui să facă o carte de înțelepciuni mincinoase, pe deoparte fiindu-i plăcute, pe de alta fiindcă vedea în aceste proverbe o filosofie sireată și plină de contradicții.

Că spunea el :

— Bine, bine, „Paza bună trece primejdia rea”, dar „De ce te temi, nu scapi”, ceace-i tocmai dinpotrivă. Și „Ziua bună de dimineață se cunoaște”, însă „Toamna se numără bobocii”, ceea ce-i iarăș pe dos decât ce-am spus întâi.

Cunoaștem oamenii după idealurile lor. Anton Pann, înțeleg sub unghiul acesta, se arăta altul decât cel cunoscut din școli.

„In anii eruziunii mele, de-ar fi fost

școli ca acum, și de învățam vre-o limbă din cele laudate nu era să mă joc cu astfel de treburi mici, ci era să traduc osebite cărți cari să mă folosească și pe mine și pe alții. Eu mă mulțumesc că am putut face și atât în vacanțele mele vacante, decât să le petrec nimica făcând.

Eu altele n'am învățat decât, din mică copilăria mea, mi-am bătut capul ca să ajung desăvârșit în meșteșugul muzicii bisericești, în care am și isbutit. După ce am învățat canoanele și ortografia acestui meșteșug, n'am zăbovit a români și a lucra pe note cărțile cele mai trebuincioase cari sunt **Anastasimarul** serdarului Dionisie Fotino, **Doxastarul**, dimpreună cu **Triodul** și **Penticostarul**, **Heravico-Kinonicarul**, **Katavasierul** și altele multe, care nedându-mi mâna să le tipăresc, sed la fundul lăzii de vre-o douăzeci de ani.

Iar după ce am isprăvit cărțile de mai sus numite, și văzând că osteneala îmi stă zadarnică, m'am apucat a aduna și a face câte o carte din cele politicești încet, încet învățându-mă singur, una ca să-mi treacă de urât și al doilea socotind ca să trăiesc, precum am și tipărit întâiu. Calendarul lui Bonifatie Șotoful, al doilea Cântările de Sté, al treilea Cântecule de Iume, al patrulea Indreptătorul Betivilor, al cincilea Hristoția, al șaselea Erotocritul și al șaptelea aceste Fabule și istorioare”.

În prefața tomului IV al Erotocritului, Anton Pann spune: „din ceasul în care am pus sub tipar acest **Erotocrit**, până în miezul acesta, nu mi-am văzut sănătatea din pricina a multor întâmplări nenorocite. Sunt mulțumit că d. Ghiorghe de Klossius (din Sibiu) a știut românește bine și a putut descurca ciornele, urmând cu tiparul foarte frumos, crezându-mi la boală.” Și în 1846. în lucrarea „Imolohion”, tipărită în tipografia sa bisericească, pe care, cu mare greutate o cumpărase și instalase în chiliile bisericii Oleni, în fosta proprietate a lui Hagi Dinu, la încredințarea căei Dudești cu strada Oleni, Anton Pann iarăș mărturisește: „Cu destule ametele, cu pierderi de odihnă și de somn s'a tipărit și s'a întocmit în românește”.

Această activitate de om singur, încălzit de-ar de bogăția lui interioară, atrase luarea aminte a noului mitropolit Neofit al Ungro-Vlahiei care îl numi, pentru meritele sale fără patalama din școală profesor de muzică la seminarul din București. Aci scrise Anton Pann opera sa de mare erudiție muzicală orientală „Basul teoretic și practic al muzicii bisericești, sau gramatica melodică”.

XXXI

Umblând prin cele mai bune familii din București, între cari în aceea a lui Dinicu Filipescu, Anton Pann observase

și notase ceace era bun și frumos de împrumutat din viața acestora. În 1834 el publicase un cod al manierelor elegante (Hristoția, au școala moralului), întocmit după modelul unui cod latinesc și al altor două coduri românești preexistente :

Din câte părți omul are
Sufletul este mai mare...

Toate aceste simțite ale lui, erau pentru un traiu mai tichnit. Ana, după câteva luni dela sosirea în București, dăduse la iveală pricina ce-i silise pe amândoi să părăsească Brașovul. Primul lor copil căpătase numele de Gheorghe și plăcuse atât de mult lui Dumnezeu că după al treilea an împlinit fu poftit în Raiul luminat de sus, printre ingerii curați la pene.

Moartea băiatului înbolnăvi de tristețe pe Anton, într'atât încât acesta căzu într'o lungă perioadă de abulie și amărăciune. Lamentațiunile sale sunt mărturie :

Unde-ți este frumusețea
Sufletului meu iubit
Unde-ți este rumenețea
Și dragăstosul zămbit?
Te-am pierdut, o, vai de mine
Te-am răpus, soarele meu
Am rămas fără de tine,
Nenorocitul de eu...

Trecând peste stângăcia versurilor, trebuie să observăm că veselul Anton Pann ajunge hazliu chiar în jeliurile lui cele mai sincere

Cu ficcare răsărit de soare, Anton pleca la Biserica Bradului, unde era mormântul băiatului.

Aceste vizite matinale, cari au ținut aproape trei ani, au pus pe Anton Pann în pragul unei noi înțelegeri.

În fața micului cimitir era o cârciumă, cu grătar, la fereastră căreia spânzurau șunci și cărnați. Pe firma de deasupra era zugrăvit un bărbat călare pe un butoiu și cu capul tot cufundat într'o oală de vin. Dedesubt se putea citi în litere mari și roșii :

„E mai bine aici decât peste drum”.

Desigur, această firmă-invitație se adresa numai celor vii, știut fiind că morții nu mai pot să alegeă dintre cele pământești.

Anton Pann părăsind cimitirul, într'ătr'o zi în cârciuma cu firma veselă și în câteva ceasuri se convinsese că morții de-ar învia, ar trece cu toții pe la cârciumă.

Măhnirea lui pierse cu totul.

— Omul trebuie să rădă, ca să se deosebească de vitele nerăzătoare, spunea el Anei, la întoarcere. Nu înțelegi că trebuie să facem alt copil? Nu te-ai săturat de atâta zăbranic negru?..

Ana găsisse vorba cu temei și începuse a cânta iar Anton plescăia din nou limba lui tăioasă într'un potop de cuvinte cu duh.

Această voce bună ce se însoțea luminos cu hărnicia lui mereu iscoditoare creștea admirată de foștii elevi ai școlii Vaillant, unde câte un Filipescu, Budișteanu, Rosetti, Ghica sau Goleșcu, învățaseră să articuleze latinește și să converseze în saloane franțuzești. La petrecerile mai mari din casa boerului Filipescu, unde Anton Pann cunoscuse pe Dionisie Fotino-serdarul, gluma și recesia erau la mare rang. Acolo pentru prima oară Anton povestea isprăvile lui Nastratin și alte câteva mormociuni.

Bătrânul boer Filipescu primise de curând în casă pe un tânăr francez, admirat de cucoane pentru talentele sale artistice și pretuit de bărbați pentru glumele lui. Tânărul umise boerimea prin polițetea rară cu care oferea tuturor cunoscătorilor niște cartoane pe cari erau caligrafiate numele și meseria lui: **Skokke. imită profiul japonez**.

Într-o seară de iarnă, Anton Pann cunoscuse și el pe acest tânăr. Văzându-l la mare trecere îi fu necaz și se apucă să povestească cele mai de haz întâmplări.

Francezul îi privea fața oacheșe învâlită în favorite și mustăți, luminată de un surâs meșters, dar nu îndrăznea să-l întrerupă.

Furia lui creștea însă când Anton Pann povestea că un italian plătitese domnitorului Caragea o sumă însemnată pentru a-i se permite să tundă părul și bărbile morților din care el făcea cu multă artă, pe carton, profile japoneze. Când molima se stinsese, italianul încă mai curățea orasul ochind prin ogrăzi cele mai frumoase bărbii și plete împotriva cărora ducea pără de boală la stăpânire, socotind că e mai bine să moară în laț decât să sufere arta lui de bărbier.

— Mai dăți dascălului să bea, că poate mai tace, strigă Skokke...

Anton îl privea și-i răspunse:

— Lumea are două feluri de debitorce vorbitoare: unele cari vorbesc mereu veselindu-se pe ei și pe alții, altele cari tac mereu, așteptând să le vină în minte o vorbă bună și s'o spună pe-ai...

Goli două pahare.

Skokke mirându-se îl întrebă:

— Bei mult?

— Beau!

— Fumezi?

— Fumez!

— Ești însurat?

— Până acum numai de vreo două...

— Ai toate viciile, păcătosule, zise Skokke în glumă.

— Nu sunt vicii, boerule, că dacă ar vicii le-ai avea și dumneata. Astea sunt puteri...

O doamnă tinerică, văduva Catina Călineanca, zisă și Petaluda, pentru că Skokke avea cele mai încovoiate poezii, hohotea într'un jilt, dar atât de rău că o clipă toată adunarea se învârtise să o privească și să o asculte. Anton se apropie de ea și-i spuse câteva vorbe la ureche.

O fată în casă servea comeseșilor...

Petaluda, intelcasă cu Anton suspină:

— Ah, ce buni ar fi acuma niște struguri!

— Struguri n'avem anul ăsta, că i-am dat pe toți vin, zise cu glasul lui gros boerul Filipescu.

— Struguri? Întrebă francezul cu glas dulce spre Petaluda... Struguri poftești?

— Struguri, pușorul meu, oftă ea...

— Așteptați puțin, răspunse tânărul ieșind.

În tindă își puse blana, căciulița de lutru și o luă la fugă afară.

Petrecerea continuă până către ziuă, dar tânărul nu s'a mai arătat.

Toată lumea îl uitase. Cucoanele îngânau acum aproape adormite cântece de fetie:

Fată mare de bogat

Nu grăbi la măritat

Ca floarea la scuturat...

Bărbații jucau la o masă stos, Anton Pann, întors la cele bisericesti povestea unei doamne bătrâne cât de bine e în cer, unde îngerii mor numai de rușine, iar de altă boală nu.

Înspre nămiezi invitații se risipiră.

Estimp Skoke luase drumul înspre Tarigrad bineșor, bineșor, așa încât după douăzeci de zile tocmai bine se întorcea la boerul Filipescu, tinând în mână o pungă cu două ocale de struguri coapte, și întrebând:

— Nu cumva madam' Petaluda a plecat?

XXXII

Când se împlini al zecelea an de trai cu Ana, în 1837, Anton avea patru zeci și trei de ani. O fată, Ecaterina, luase locul dispărutului Gheorghe și o resemnare târzie se asternuse peste durerea bărbatului. Pe la mijlocul acestui an el căzu bolnav și în timp de trei luni bălăcirile astupară pragul usii sale nemai deschise de când femeia luase și ea calea curviei, ca și Zamfira.

Nu se petrecuse nici o minune, dar Anton Pann abunea. Prima lui tristețe fără leac a fost când s'a privit într-o oglindă și s'a văzut bătrân fără de veste, și singur. Moartea îi adăuna că singura eternitate certă și trecutul său priel de desfătare. Serisese Anei o scrisoare. Când femeia se ivi în ușe, frumoasă, cu o căsăneică nouă pe cap și cu mărgelile de urmuz, ochii lui licărimară într-o mânie plină de dorință.

Boala îl buhăise, casa era murdară. Pe pereții păienjeni cu picioare lungi, strejuiau ca niște luceferi negri. Femeia nu zăhovi mult și se duse, fără să-și fi atins bărbatul ce o chemase cu versuri la împăcare:

Așteaptă, te rog fierbinte

Să te'ntreb două cuvinte:

Ce ți-am greșit, vin de-mi spune

Nu grăbi a mă răpune.

Și într'una din aceste zile, o fată bătu la ușa holnavului și stătu la taifas la căpătâiul lui. Anton ca să-i mulțumească se simți dator să facă glume și să sponă isprăvi, lucru de care se miră mult fata.

— Un om sănătos la minte se vindecă de orice cu veselie, zicea el. Iacă, abia acum mă întreb și eu ce boală oi fi având de zac așa de nouăzeci de zile.

Până a nu apune soarele, Anton era vindecat ca prin minune. Ana primi un ultim răvaș dela nelegitimul ei bărbat. Era un pamflet în acrostich:

Anii care îi trăiai
împreună cu mine
nu cred și acum să-i ai

tot cu același bine.

Nu zic că ședeai pe bani și umbrai în căleașcă sau te slujeai de Țigan! muștele să-ți gonească.

Nu, căci eu singur am fost cu dragoste la toate bărbat, slugă și rob prost slujindu-ți cât se poate

Iar tu, doamnă te numea! și-a casei stăpână: orice doreai și poftea! Ți era și în mână

Care, dar alt neajuns o nemulțumitoare, te-a rănit și te-a pătrun: să te faci vânzătoare

Ah, Iudo și Dalidă de interes orbîta vai, amar seama vei da, aspidă otrăvită.

Această poemă de regret, încheieî tomul al patrulea al Erotocritului, și a doua viață casnică a dascălului.

Era hotărît să nu se mai însoare. Că, zicea el:

Femeile nu te'ntreabă
D'ai negustoria slabă
Tot Ți cer, tot te frământă
Până văd că cucu-ți cântă.

Iar într'altă parte, venind dela teorie, la practică, el scria:

Șapte ani trăii cu una
Tot mereu m'am judecat
Găra-măra, totdeauna,
Dar în sfârșit am scăpat.
Cu a doua făcui casă
Și la al zecelea an
Vrând să se facă mai grasă
Mă urî și-mi fu dușman.

Se rușina acum citind în caetul „Spiritalul Amozului” versuri ca acestea scrise pe patul de zăcere și adresate Anei:

Cum ziceai că mă iubești
Nu gândeam să mă urăști
Și-atât să mă depărtezi
Cât nu yrei nici să mă vezi...

În toamna anului următor mama lui muri în casa ce-i cumpărase Anton în suburbia Bradului.

— E destul de rău că mama mea s'a petrecut așa de repede. Dar filosoful grec Seneca, spune că e și mai rău când o mamă ia parte la îngropăciunea fiului ei răpus. Așa dar, fie-i țărâna ușoară, și eu mulțumesc lui Dumnezeu. Fiindcă îl durea această pierdere, el spuse „petrecere bună” invitațiilor la praznic după înmormânare și eși singur din oraș.

Cu un faeton oprit în drum, e dimineață, el continuă calea înspre Oltenița și nu se opri decât la via de lângă Greaca a prietenului său Tudorache Sfetescu, ce era în această toamnă pretutindeni înconjurat de porcii săi nou fătați și iuți ca niște șoareci, și de câțiva tineri poeți, veniți dela București la mustărie. Printre aceștia, câțiva „franceji de baltă”, adică tineri cu bani, trimiși la studiu la Paris de părinții lor și înămoliți prin coclaurile românești dela Dunăre, unde peștele și racii, vinul și femeile transformau viața într'un azil al iubirii și al trândăviei.

(Continuă în numărul viitor)

in strainatate

JEAN LAW

— Fragment din „Breviar de istorie universală” —

Seriozitatea Istoriei cădea ridicolă ca un joben turtit la pagina 183: Law.

Era o arătare de impertinență și haz. Ora se înveselia brusc și spiritual cu profesorul tușind jenat și mămând parcă fața sobră a dușului de Saint-Simon, cu cifrele celui mai superb joc de finanțe și fantezie, cu nedumerirea lui Ludovic al XV-lea, gravată pe o monedă și cu acest fantastic Jean Law — puțin grec, puțin evreu — surzând într-o reverență a sărutare și o tiflă. Era o pagină de sincer umor, subtilizând un hohot de răs în istorie și eternitate. Peste gravitatea de muzeu a tuturor morților regali, peste poze, socluri și statul — veșnicie scrobită ca într-un Ateneu mondial — Jean Law călca în viață adevărata, dincolo de știință și cronologie. A fost acolo singura existență aflată cu emoție și retrăită omeneste cu înțelegere și dragoste. Ceesul se lumina viu și toate istoriile se compromiteau nesincer și absurde. Bietul rege-soave muria încă odată și Napoleon își vedea eroismul depășit și înfrânt.

Foile cărții se însmulețeau într-o rumaie de bal mascat medieval și elegant — cu foșnetul rochiilor de mătase, grele și închise ca o virtute, cu linia goală a maillot-urilor. Cavalierul Jean Law înainta spiritual și sigur jonglând o spadă sau un cuvânt, șoptind o cifră sau o întâmplare, scandalizând, fermecând, iubind. Peste veacuri își păstra farmecul lui unic de Diavol sau Dumnezeu și cu o finețe și o bonomie de prestidigitator se strecura prin uși întredeschise în istorie, pe sub nasul grav și implacabil al maeștrilor.

Genul manualului didactic este compromis. Morala este alterată. Spiritul explodează deschis și acrisit, Jean Law se refuză metodei, încercând să-l despuiați de viață, subțiați-i atmosfera sub clopotul mașinii pneumatice, anemiati-l catalogați-l decolorați în clor cuvântul, rânduți-l în vitrină înfipt într'un ac cu gămbăle și scriți calmi o etichetă ca pentru o insectă rară. Jean Law, inventatorului biletului de bancă, ridicăți statul și comemorați-i de cinci ori pe an câte un centenar. Iar munca vă va fi zădarnică și necazul ridicol, fiindcă deasupra registrelor se va arcuri, cu o viață ca un strigăt, același răs de inteligență proaspătă și bine dispusă.

Nu am văzut niciodată în financiarul Law un tip reflexiv cu prevederi — geniale dacă vreți — dar cugetate. Nu simt nicăeri în toată munca lui izbită sau ratată, urmele unei cântăriri așezate. Dimpotrivă el gândește peste logica principiului contradicției. Este un impuls. Nu alege; vrea. Nu cugetă; simte. Nu se apără; atacă.

Dacă juca șah, atunci desigur își câștiga sau își pierdea partidele scurt și drept. Probabil că nu aștepta să pustiască pionii. Nu fărâmița o problemă ci lupta cu toate piesele. Deschidea divers, se oferia, ataca și după a zecea mișcare, regele îi era în mijlocul ta-

blei. Era generos necunoscând meschinăria economică a prudenței. Cine ar ști să reconstruească o partidă de șah a lui Jean Law, ar înțelege probabil pentru cea de întâia oară mobilitatea grațioasă și simplă a spiritului său și ar distruge însfârșit legenda sistemului.

În finanțe ca și în viață Jean Law a fost un sportman. Gest tute și hotărât într-o clipă neștiută până la prezența ei. Privire scrutând realitatea, depășind-o și crezând-o mai adevărată decât cum e. Avea în chipul lui de gând o agilitate de saltimbanc și o bruschetă de duș. Săria unind cuvinte și cameni, cifre și lumi, realizând visuri cinematografic pe ecranul vieții altora, rezezițiunea ilegală și inventivă a vieții lui. Nu văd nimic rațional, nimic prevăzător, nimic strategic în existența lui Law. Este doar un drum făcut din salturi și incandescente, depășind orice logică știută și trecând peste capetele și înțelegerea oamenilor cu o genială ușurință și cu o drăcească desinvoltură.

Târgul cu primă nu este un sistem E o nebunie. Alături numai cifrele jocului și străduți-vă să găsiți acolo un rost cumpănit. Simpla elare a numerelor divine — într-o carte de școală — ilogică și deci imorală. Le privești cu un soiu de ameteală și nedumerire. Te scandalizează și te scâlțâie. Un om cumpără niște biete hârții depreciate și le plătește — fără să ceară cineva — de două ori mai mult. Atât. Peste o sută de ani, nebunia unei clipe devine sistem financiar. Cel dintâiu joc cu primă al lui Law a fost după toate probabilitățile un gest strâmb. Dar ordonați și raționali, nouă ne trebuie justificarea argumentată a faptului. Istoria (câtitorul este rugat să tusească) este o știință a evenimentului, desi s'ar fi convenit să rămână un calendar al accidentelor. Veacurile se fac numai din acte gratuite. Noi le strâmbăm însă, finaliști și înțelepți. Dar cel puțin pentru acest fantastic Jean Law se cere dreptatea distrugerii tiparelor și cel puțin pentru el vrem ștergerea oricărei recunoștinți. Pentru că nu a pezat în fața obiectivelor istorice și nu a socomptat gloriei postume. Ci simplu, cu toată simplitatea și omenia lui, a trăit, a iubit femei, a jucat în cărți și a murit de gripă.

Dacă și-a îngăduit vreodată atitudinii, nu le afișa decât numai pentru mulțumirea naivului său dor de dramatizare și decorație copilăroasă. Avea o imaginație de cel mai adevărat spirit și de cea mai bună sinceritate. Sinceritatea, care nu melodramatizează și nu caută gravității inutile, ci înfățișându-se oamenilor prosti drept înșămfare, rămâne numai cinstită și umană. Pe Law l-am păstrat în amintire — așa cum era în carte între războaiele din Olanda și revoluția cea mare — fără trăsăturile definite ale unui portret. Îl vedeam, când ca într-o miniatură înclinat galant în fața unei doamne apropiindu-se cu pași

prețioși de menuet când în proporții enorme de epopeie. Se ridica parcă deasupra Parisului, formidabil ca un erou într-o scenă finală, cu un picior (pantoful mic avea o fundă neagră de mătase), răzimat de cel mai înalt turn al Tuilerilor și cu celălalt călcând Palatul Comaniilor apusene superb, mândru și absolut, într'un hohot de bătae de joc sau de scârbă.

Dar pe Jean Law — cel adevărat — l-am văzut totuși altfel și l-am iubit.

Cunoști viața cuiva în amănunțimile ei cele mai apropiate, îi știi toate înfrângerile și toate victoriile, îi afli toate drumurile și toate întoarcerile. Dar nu sunt decât fragmentele unei existențe. Ai voi să uncești aceste trăsături într'un desen înțreg, construind un chip și descoperind un om. Te străduiești zadarnic să afli cheia care grupează pe un același meridian sufleteose frânturile știute legându-le, împacându-le. Și după ce orice efort a rămas inutil, după ce liniile s'au înstrăicinat între ele și chipul s'a destrămat complet, se întâmplă o clipă de subită iluminare. Intre zece între o sută, între o mie de oameni, l-ai recunoscut.

Pe Jean Law l-am văzut prima dată cu siguranța de a-i fi descoperit înșfârșit autentica lui viață spirituală într'un Pante. Era un cap lucrat cu mână de domnișoară îndrăgostită, crescând dintr'o tăcere ca dintr'o iubire. O tristețe fără tiradă și gest. O sfâșiere tremurată între un vis — către care înăuntru se îndreaptă ochii — și între o poveste. Dante? Hamlet? Nu. Siguranța bruscă a momentului nu putea fi clintită. Înțelegeam atunci omenia simplă a omului Jean Law. Dincolo de străngările lui, în vioiciunea inteligență a tuturor aventurilor de inimă sau de finanțe, în mobilitatea cuvântului și a gândului trecea dăra serpușită a unei sângeri. Aici îi începe și aici sfârșeste traiul.

Se cuvinte acestei existențe, frământată pe toate căile lumii și sbătută pe toate înălțimile ei, o uitare tihnită și obștească. S'a ales din turburările unui veac desăvârșită și întreagă ca un inel. La ce să-i siluim școlărește adevărurile și la ce să-i strâmbăm viața? Toate istoriile mint și toate statuile trebuiesc dărâmate.

MIHAIL SEBASTIAN

REPRODUCERI DIN OPERA PICT. LUCHIAN

LUCHIAN: LAUTUL.

LUCHIAN: SAFTA FLORAREASA.

LUCHIAN: HANUL PARASIT.

LUCHIAN: MOȘ NECULAE.

Gazetaria

DESPRE FEMEI

CIȘCI ȘI CIȘCI...

„Zugravul“, cum îi plăcea să-și zică avea un suflet de-o clară delicatețe. Își iubea învățăceii părintești, și ajungea uneori să le menajeze chiar insuficiența artistică. Așa odată, tinerii belcartiști, cari îl venerau pe Luchian, îl rugară să le illustreze o expoziție a lor de fine de an cu câteva din ultimele lui lucrări. El cu toate că era bolnav, trecu să vadă salonul. Și era așa de prost salonul!

Când isprăvi cu vizita ultimei săli, tinerii îl întrebă: Ce zici maestre, o să vindem ceva?

— Da... sigur... dar eu nu mai expun...
— De ce?

— Pe lângă voi, eu am rămas în urmă. Mulți zâmbiră satisfăcuți...
Adevărul e că dacă expunea, maestrul își vindea toate lucrările... și numai el.

EPIGRAME

POESIEI PURE

Brémond, sau nu știu cine — un critic eminent

O definea într-o vreme scurt și rece:
„Să fie pură, așa ca... aia rece
„Să 'naibă 'n ea o picătură... de talent.

UNUI PICTOR CARE ȘI VINDE SCUMP TABLOURILE

— „El dintre cari face parte:
„Din cei cu arta pentru artă
„Ori cei cu artă cu tendință?”
Și, fără multă stăruință,
Răspuns-am celor doi profani:
— „Din cei cu arta pentru... bani”.

LUI MIHAIL SADOVEANU

Cel ce-a scris opt zeci volume
Încă unul a mai scos —
Nu mă miră — știe-o lume
Că-i un om voluminos.

LUI PANAIT ISTRATI

Ai fost cioban, ai fost văcar
Pozeur, zugrav și marinar —
Ai fost hoinar fără de rost —
Doar scriitor n'ai fost.

N. CREVEDIA

Ce e femeia? O specie apărută numai datorită îngrijirilor date de omenire, puterii aurului și căldurei civilizației. Se recunoaște de obicei prin albeața, gingășia și frăgezimea pielii. Ea ține din fire foarte mult la curățenie. Degetele ei au o groază de a pipăi altfel de lucruri decât delicate, moi, parfumate. Îi place să-și pieptene părul, să-l facă să răspândească mirosuri îmbătătoare, să-și dustruiască rozele-i umghă, să le taie ascuțit, să-și îmbăeze des delicatele-i membre. Noaptea îi place celemai moș pufuri, — iar ziua divanului de erin.

Glasul ei e de o maspus de pătrunzătoare dulceață, mișcările pline de grație. Vorbește cu o mirunată ușurință. Nu se îndolotnicește cu nici o muncă grea; și cu toate acestea, cu toată slăbiciunea-i aparentă, sunt greutăți pe care știe să le poarte și să le miște cu o ușurință minunată.

Fuge de lumina soarelui și se ferește de razele lui prin tot felul de mijloace. Pentru ea a merge e o oboseală; Mănâncă? un mister; are aceleași nevoi ca și celelalte specii? o problemă.

Curioasă la culme, e foarte lesne priasă de cel care va ști să-i ascundă cel mai mic lucru, căci mintea o mână totdeauna să caute necunoscutul.

A iubi e religiuena ei iar unicul gând e să placă celui pe care îl iubeste. A fi iubită e ținta tuturor acțiunilor sale. De aceea nu se gândește decât la chipul de a străluci. Nu se mișcă decât într-o sferă de grație și eleganță. Pentru ea se țes în India fimele cașmire cu lână de Tibet; pentru ea alerg suveicile în Bruxelles cu cele mai fine inuri. Zi și noapte se gândește la noi găteți și văta și-o petrece cu încercatul rochiilor și sifonatul albiturilor. Apare fragedă și strălucitoare înaintea unor necunoscuți ale căror laude o îngâmfă, ale căror dorinți o farmecă, cu toate că-i sunt indiferenți.

Orele rezervate îngrijirilor personale și plăcerilor le petrece cântând cele mai

plăcute arii: pentru ea Franța și Italia compun duioase romante și Napoli dă coardelor suflet.

Această speță în fine este regina lumii și sclava unei dorinți. Se teme de măritis fiindcă îi strică talia, dar îl face fiindcă îi promite fericire. Dacă face copii e o întâmplare și când se fac mari îi ascunde.

H. de Balzac

Femeia nu te întrebă nici odată de unde vii, — ci unde vrei să ajungi.

H. de Balzac

Pentru femeile din ziua de azi acțiunile cele mai caracteristice se estompează în minunate nuanțe: „A avea sau a fi avut un amant” se traduce prin „a fi suferit sau a suferi prea mult” și „a-și fi înșelat bărbatul” prin „a fi avut o soartă nemiloasă”.

P. Bourget

Oamenii se feresc de istețimea femeilor. Orbi! Nu-și dau seama că ele îi conduc... fără să pară.

A. Gennevaire

Rareori femeile cad prin surprindere, deși totdeauna pretind acest lucru.

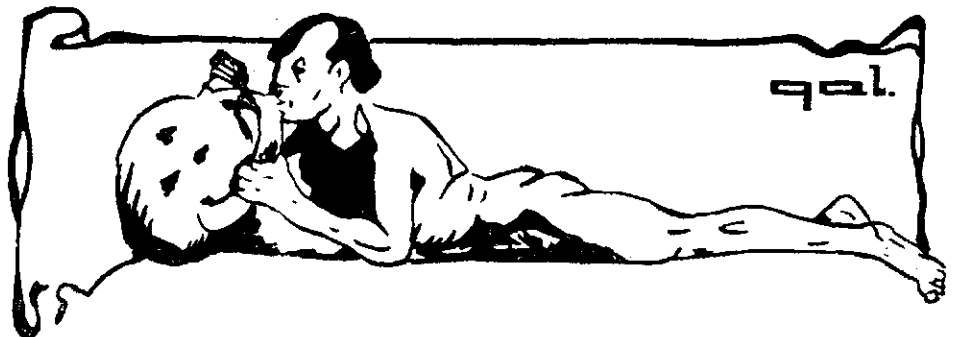
Pierre de Coulevaine

Într'un creator, există în mod inevitabil — așa a vrut Dumnezeu — un bărbat și o femeie. Și femcea e întotdeauna insuportabilă.

Jean Cocteau

Femeia nu poate face artă pentrucă ținea prea mult să placă.

Wilde

Literara

O seamă de cuvinte

Robert de Montesqu'ou zicea :

Dacă ași defini orgolios poetul, ași spune că el este un Atlas interior, un om care poartă lumea în sine.

Tot Robert de Montesquieu reproșa într-o zi Mariei Rohan că dansează în balurile jidovești — Ar trebui să nu mergeți decât în case bune.

— Adevărat răspunse tânăra fată ; dar atunci naș putea să mai les niciodată.

Paul Morand s'a reîntors din America nu numai cu nuvelele din *Magia neagră* ci și cu un întreg buchet de istorioare. Iată una :

Un negru fu adus înaintea tribunalului acuzat de a fi jumelit puii unei vecine a sa. El mințea vizibil, așa de vizibil că președintele de tribunal îi adresă un advertisement grav

— Știi la ce te expui dacă nu spui adevărul ? spuse magistratul.

— Da... da... dom'le bălbâi, negrul. — la flăcările infernului.

— Totuși dacă spui adevărul...

— Știu, voiți pierde procesul.

Curnonski, citea într'un jurnal că un savant rus vice-președintele institutului științific din Moscova, Gheorghe Karpenko, a reușit printr'o curioasă experiență a încrușișa varza cu ridichea.

Prințul amatorilor de gustări bune ridică din amatori cu dispreț :

— Ce prostie ! zise el. Înțeleg dacă ar fi încrușișat varza cu potârnichea.

Pierre Benoit era în mijlocul mărilor când a apărut Axelle. Cu toate astea criticii își avară la timp volumul, proaspăt tipărit cu dedicația scrisă personal de autor !

Care era misterul ? Luase Pierre Benoit cu el, sub Tropice, câteva sute de volume, pentru a evita ca editorul său să însereze formula... „din partea d-lui X... absent din Paris" ceace constituie o incorectitudine pentru critici ?

Iată secretul său : I s'a expediat într'unul din porturile de escală câteva sute de coperte împreună cu pagina albă dela început pe care el le-a scmnat și le-a reexpediat cu cursa următoare. Ele călătoriră un șir de zile între cer și apă. Editorul n'a făcut apoi decât să le atașeze la restul cărților.

Fără îndoială însă că, într'un caz rău putea să nu sosească.

— Aceasta e singura ipoteză la care un romancier de aventuri nu poate să se gândească, zice Pierre Benoit.

bazar

LEGENDA SINISTRA

În galeriile Metroului, la Paris mici afișe anunță că un artist îndemânat face să dispară în puțin timp și fără durere orice tatuaj. Dar sunt încă oameni care se arată foarte mândri de descurile imprimate pe pielea lor ca pe aceea a unei cretoneze sau îndane.

La Masilia într'un bar din strada Bouterie un vechiu marinar se face admirat de femei prin cele cincizeci de puncte albastre gavate în jurul gâtului și cari subliniază această legendă :

A se tăia după punctaj.

CONSTANȚA CONJUGALA

Dacă ar exista o decorație pentru a recompensa constanța conjugală, s'ar putea da o medalie de aur bătrânei perechi sârbe dela Verbița care totalizează 217 ani. Soțul are 110, femeia 107. Și ei s'au căsătorit cam pe când regulamentul organic era la noi ars cu pompă.

Optzeci de ani de viață conjugală ; iată ceace face onoare bătrânilor soți, cari de altfel nu cer decât să continue a conviețui. Căsniciile moderne sunt de obicei mai puțin solide și legate cum tot așa. Cei optzeci de ani de căsnicie cu desavășire rari și mai rari încă batranii căsătoriți cari au apucat revoluția lui Tudor Vladimirescu și înscăunarea Măltei Regene.

A FI PRIMUL

Un farseur a fost linșat de negri, în America : el le propusese o pudră pentru a-i aibi.

Dar din nenorocire sosi al doilea.

El imită un concurent care caștigase cu această mică șinecherie 40.000 dolari.

Negrii văzând că nu se albesc și că au fost înșelați, tăbărară pe cel de-al doilea. Nici odată nu trebuie să vii după altul. Trebuie să fii primul, pentru a caștiga bani, a exploata o idee, a fonda o societate, a vinde chiar pudră.

După altul... se poate msa să reușești câteodată. Nici odată însă nu vei triumfa.

BANCA DE SEARĂ.

Este o idee care fu realizată în Berlin și care într'adevăr nu e lipsită nici de spirit prudent și nici de nouitate.

„Bank des Berliner Kassevereins" a deschis acum câteva zile ghișeele dela ora 6 seara până la 8 jum.

Singura operațiune autorizată este depuneri : un minimum de 1000 mărci. Inovația a fost primită cu interes de numeroși comercianți și mai ales de marile magazine și de crâșmari.

Și unii și alții, pot depune seara între cele două ore pe care le-am indicat, rețeta lor zilnică. Această sumă e pusă la adăpost și orice teamă de a dispărea e înlăturată. Odată cu depunerea banilor, negustorii se asigură de pacea sufletului și de seri liniștite.

caricatura zilei

BUNAVOINȚA

— Scumpa mea soțioară, ai cusut tu nasturele de la pardesiul meu ?

— Nu dragul meu, n'am mai găsit nasturele. — dar am cusut butoniera.

(Dimanche illustré)

UIMIRE

Vai ! ați încercat să vă radeți siagur, d-le Gillete ? !..

(Life)

AMABILITATE

— Ce căutai în cireșul meu ?

— Să-ți fac un mare bine : împiedicam păsările eă-ți mănânce fructele.

carti redactate în extrase

CHARLES LINDBERGH

Cea mai mare personalitate a veacului nostru, Charles Lindbergh a reabilitat pe mitologicul Icar și a atins — sub altă formă — proporțiile supra-omului visat de Nietzsche. Nu eroicul lui Lindbergh trebuie subliniat: Eroismul e o fășnitură din adâncurile umanității și, ca tot ce vine din adâncuri, e inconștient și anarhic. Dar a sta numai treizeci și șase de ore chiar între două neanturi, — cer și apă — numai cu creierul și inima ta ca tovarăși, sfidând singurătatea și fixând în ea un punct de echilibru, iată cece numai marile personalități pot face.

Charles Lindbergh s'a născut la 4 Februarie 1902, în orașul Detroit, din ținutul Michigan. Tatăl său a fost avocat, apoi deputat. El era de origine suedeză. Mamă-sa era licențiată în litere și număra printre strămoși, irlandezi, englezi și francezi.

În timpul copilăriei, părinții săi fiind siliți a face dese călătorii, a învățat mai mult pe apucate. A urmat cursurile la mai mult de 12 școli, semănate între Washington și California. Se înscrie în fine la școala de ingineri a Universității din Wisconsin. Aceasta a fost singura școală în care a stat continuu aproape un an de zile.

Obișnuit însă de mic cu vânătoarea, cu sporturile, cu viața în aer liber, ceasurile de învățătură i se părură lungi și într-o zi încercându-și motocicletă porni la Lincoln. Aci intră elev pilot la „Mehaska Aircraft Corporation”.

Nu parveni să zboare însă singur, ne-mai având bani destui să plătească asigurarea avionului. Între timp, compania vânduse singurul avion de școală pe care îl posedă, pilotului Bahl, care voia să întreprindă un turneu de meciuri și exhibițiuni în sudul Nebraskii. Lindbergh îl urmă.

Învăță să facă primii pași pe aripă, în timpul zborului și tot atunci, făcând pentru prima oară un dublu salt cu parașuta. Saltul dublu consta în aceea că aviatorul se arunca cu două parașute, care se desfășeau pe rând.

Mai făcu apoi câteva turneuri, cu pilotul Lynch, în ținuturile Kansas, Colorado și Montana.

Meseria aceasta nu era lipsită de riscuri, mai ales că de cele mai multe ori pentru a atrage publicul, trebuiau făcute exhibițiuni foarte periculoase. Se pare că publicul american, atât de entuziast și spontan, nu se emoționează ușor căci iată ce ne povestește:

„La Billings, câmpul nostru de aterizare se afla la oarecare distanță de locul unde se ținea bălciul. În speranța de a atrage publicul, am recurs la următorul truc:

„Am făcut un manechin umplut cu paie și destul de mult pământ, pentru a dobândi în cădere o viteză asemănătoare celeia a unui corp omenesc.

„Când bălciul era în toi, ne ridicăram de pe câmp având lângă mine manechinul. Mă urcai de aripă și făcui câteva acrobații deasupra bălciului pentru a atrage atenția; apoi Lynch intră astfel avionul ca nimeni să nu mă

poată vedea pe aripă și asvârluam manechinul. Acesta se prăvăli dând din mâini și din picioare și căzu lângă râul Yellowstone.

„Ne-am întors la câmpul nostru și așteptam acum ca mulțimea să alerge după noi să ceară lămuriri; două ore mai târziu câțiva locuitori din Montana care au venit să ne vadă ne-au povestit o altă atracție: un aviator se aruncase din șor într'un râu care avea în acel loc o adâncime mai mică de un metru. Aceasta a fost ultima oară când am mai încercat să înfiorăm mulțimea în Montana”.

PRIMUL SAU AVION

Aflând că guvernul vinde la licitație avioane rămase din timpul războiului se hotărî să-și cumpere unul.

Primul avion l'a costat 500 dolari, împreună cu toate accesoriile. Acesta era unul din vechile aeroplane de antrenament din timpul războiului poreclite „Jenny”.

După două săptămâni aeroplanul era montat și gata de zbor însă...

„...până atunci nu șburasem încă niciodată singur și nu prea știam cum trebuie să procedez, dar acesta era un secret pe care nu-l știa nimeni. De șase luni nu mă mai ocupasem într'un avion și nu aveam destui bani spre a lua alte lecții. Într-o bună zi, am rulat până la capătul câmpului am deschis maneta de gaz și mă înălțai. Ajuns la un metru văzui că aripa dreaptă începe să se incline îngrijorător și hotărî că ar fi timpul să aterizez. Am aterizat pe o singură roată și patină fără să fac însă vreo stricăciune avionului. Am declarat apoi că vântul bătea prea tare și că voi aștepta o vreme mai liniștită...”

„Primul zbor singur este un eveniment de neuitat în viața unui pilot. Este încoronarea ceasurilor grele de școală, a săptămânilor de antrenament și ades a unor ani de speranță. A fi pentru prima oară, absolut singur, într'un avion, la câteva sute de metri de la pământ este o întâmplare care nu se uită niciodată”.

E într'adevăr minunată senzația aceasta a primului zbor singur. O beție de mândrie și de libertate. Ridicându-te singur simți în tine o fărâma de Dumnezeu. Să fi putut învinge atracția pământului de care suntem legați. Să te ridici sus, mai sus, mereu mai sus... Nimic nu îți mărginește gesturile și dorul de libertate... Nici o obligație, nici o

conveniență... să-ți dictezi numai capriciul tău de fiecare clipă, să-ți realizezi înfinit fantezia. Simți ceva din bucuria fără margini a câinelui care a stat legat în lanț... și acum liber, face dumble, sare, alungă...

Nu mai după ce ai gustat odată din această libertate înțelegi cât de mult te apasă jos — fără să-ți dai seama — constrângerea vieții zilnice.

E GREU SA ALEGI UN TEREN DE ATERISAJ

După abia o săptămână dela prima încercare de zbor singur, aflând că toți piloții au trecut măcar o singură dată în cariera lor prin Texas, se hotărî să facă la fel.

Își strânse bagajele, luă câteva piese de schimb, le învăli toate într'o cvertură pe care o legă în fața nacelei și plecă.

Înainte de plecare fusese sfătuit să nu ia drumul direct spre Texas, drum, care traversează cea mai rea regiune de zbor din Sud, ci să facă un ocol spre nord dar:

„acest sfat a izbușit să nască în mine dorința de a descoperi ce poate fi atât de rău în această regiune... Pe acea vreme îmi părea absurd, să fac ocoluri cu avionul”.

Fără nici o experiență a zborului peste câmp, amintindu-și doar ce învățase de la Bohl și Lynch, cu un an în urmă plecă încredințat că aviația nu se învață decât prin proprie experiență.

Acum avea să facă cunoștință cu adevărata meserie de pilot, cu riscurile și greutățile ei.

Prima greutate era să știe să-și aleagă un teren bun pentru aterisaj.

„Un pilot experimentat poate să cunoască dintr'o singură privire tot cece trebuie să știe cu privire la un teren de aterizare. Poate să-ți spună mărimea, condițiunile terenului, înălțimea ierburii, dacă terenul e pietros sau dacă are gropi, dacă sunt înfipti țăruiși sau dacă sunt șanțuri, dacă terenul e accidentat sau dacă e neted, cu un cuvânt, dacă terenul ales e potrivit sau dacă trebuie căutat un altul. De fapt, succesul unui pilot care făcea turneuri în acele timpuri străvechi (o vorba de anul 1923! N. R.) depindea în mare parte de abilitatea cu care știa să-și aleagă terenul. Adesea în cazul unei pane de motor, siguranța pasagerilor, a lui însăși, precum și a avionului său, depindea de înălțimea

cu care ştia să-şi aleagă terenul de aterisaj şi de talentul de a-şi aşeza pe el avionul".

Dacă avionul se afla la o mare înălţime, poate să parcurgă în şbor planat de 5-8 ori înălţimea sa astfel încât, dacă pana survine la o înălţime de 1500 m. pilotul are o rază de 8 km. spre a-şi alege terenul; dacă însă accidentul survine imediat după plecare, deciziunea instanţelor şi acţiunea imediată devin necesare".

"De de altă parte, un începător nu e încă obișnuit să privească lucrurile de sus. Văzut de jos terenul e cu totul altfel decât ceea ce pare văzut din aer, deşi nu simţi din aeroplau aceeaşi ameteală pe care o ai când priveşti din susul unei clădiri. Colţurile se aseamănă cu câmpia, pietrele şi gropile nu se văd, dimensiunile sunt înşelătoare iar mlaştinile par a fi câmp de păşune".

PRIMUL PASAGER

În timp ce mă aflam la Meridian şi făceam ultimele pregătiri înaintea plecării, un fermier voci în fugă la mine, îmi declară fără încrejur că fusese pilot în timpul războiului, că nu mai şburase de atunci şi că „i-ar face multă plăcere să zboare din nou". I-am răspuns că neavând bani pentru benzină, eu pot să-i satisfac dorinţa decât în schimbul a cinci dolari ceoace se şi făcut imediat.

Pământul era moale şi pasagerul greu am trecut numai la un metru peste gard şi la un metru şi jumătate deasupra arborelui celui mai apropiat. Mă aflam în faţa unei coaste împădurite care urca tot atât de repede ca şi mine. „Jeray" abia se putea ţine cu patru metri mai sus. Hotărâri ca pasagerul meu, după o astfel de plecare avea dreptul la o bună plimbare şi timp de douăzeci de minute urmării o pasăre. După aterisaj, îmi vorbi despre mănănaia plecare şi-mi spuse că îi place de mult să treacă aproape de vârful arborilor; mă incredinţă din nou că şburase mult în timpul războiului şi plecă în fugă să povestească prietenilor senzaţiile primului său zbor".

Numai din şburările cu pasageri, realiză la Maden suma de trei sute de dolari. Alergau oamercii din toate părţile; Unii făceau câte 25 de km. cu carul cu boi numai să vie să vadă şburând aeroplanul.

O negresă îl întrebă:

— „Cât îmi ceri, domnule, ca să mă urci până la cer şi să mă laşi acolo!"

UN ACCIDENT ORIGINAL

Negăsindu-se în apropierea nici unui teren favorabil plecarea din Camp Wood trebuia să aibă loc în centrul oraşului:

„Greutatea era că trebuia să trec cu aripă de treisprezece metri şi jumătate printre doi stâlpi telefonic separaţi numai prin o distanţă de paisprezece metri. Stâlpii se aflau la cincisprezece metri în faţa mea şi chiar înaintea lor se afla o bucată de drum rea. Încearcă să plec. Una din roţi se prinse într'un lăgaş şi a lipsit numai 7 cm. ca aripa să fi putut trece. Aripa oprită de stâlp învârti avionul care se înflipse cu zgomot în zidul unei prăvălii de fierărie, răsturnând toate rafturile.

„Negustorul şi fiul său crezând că e un cutremur alergară în stradă. Văzând avionul pe jumătate întra în prăvălia sa, rămase încântat şi nu numai că nu tru să primească nici o despăgubire dar se opri chiar să-i reparăm zidul; zicea

că reclama pe care i-o facem astfel va-lorează mai mult decât toate stricăciunile suferite.

REINCEPE SA INVEȚE PILOTAJUL

Deşi şbură deja de doi ani, nu avea încă brevetul de pilot şi în acest scop intră în primăvara 1924 în şcoala militară de aviaţie de la Brooks dată cum se învăţa acolo:

„Un elev înainte de a şbură singur, şbură întâi, aproximativ zece ceasuri, împreună cu profesorul. Profesorul îl ia cu el, şi după un şbor de câteva minute îi dă voie să ia în mână comenzile; elevul îşi dă seama acum cu cât trebuie să deplaseze comenzile şi în ce sens pentru a obţine o uşură înclinare sau un viraj; apoi, profesorul ridică mâinile în sus, e semn că-l lasă să conducă singur. Elevul înţelege numai decît că a şti să tragi de maşă pentru a te urca şi a şti să o împingi pentru a scobori nu înseamnă să şburi, ci că o mişcare instinctivă şi sincronică a tuturor comenzilor e necesară spre a menţine avionul în şbor orizontal.

„Dacă după zece ore de şbor un elev nu e în stare să-şi conducă singur avionul are toate şansele să fie dat afară.

„Perioada cea mai plăcută a antrenamentului este fără îndoială aceia în care încep şburările făcute singur. Profesorul iese din nacelă, leagă, în semn de pericol o batistă albă de coada avionului pentru a arăta că avionul este condus de mâini neexperimentate. Face apoi senzaţia elevului să decolaze. În unele cazuri, avionul decolă cu uşurinţă; făcea ochul câmpului şi aterisa foarte bine. În alte cazuri, aterisajul nu era decât o serie de salturi, care atrăgeau după ele o a doua şi a treia tentativă, până când roţile se decideau să rămână în contact cu pământul o fracţiune de secundă. Într-un caz special după câteva încercări vane de aterisare elevul începu să se învânte cu avionul deasupra capetelor noastre. Se pare că aştepta ca să se golească rezervorul de benzină şi să poată aterisa mai în siguranţă.

„Unul din primele exerciţii era așa numitul „360" care consta în executarea unui viraj de 360°. Elevul se urca până la 250-300 m. Venea apoi cu vântul în faţă până deasupra unui T care se afla în mijlocul câmpului. Când ajungea deasupra T-ului, oprea motorul trebuia apoi să descrie un cerc complet la dreapta sau la stânga şi să ateriseze lângă T, fără a fi recurs din nou la motor."

Urmare apoi alte exerciţii, obișnuitele acrobaţii şi după șase luni de zile și aproximativ 75 ore de şbor, Lindbergh părăseşte şcoala pregătitoare din Brooks pentru a urma cursul de perfecţionare de la Kelly.

Aci instrucţia e diferită — şburări pe câmpia în formaţiuni strânse, trageri, cu un cuvânt tot ce era necesar pentru a dobândi cunoştinţele trebuincioase unui pilot în caz de război.

După alte șase luni de zile petrecute aci, în primăvara 1925, dobândi brevetul de pilot şi gradul de sublocotenent de rezervă.

ACROBAȚII PRIMEJDIOASE

După ce-și luase brevetul de pilot făcu un scurt turneu prin Colorado. Despre el următorul pasaj interesant din care se văd acrobațiile gustate de publicul american:

„Debutam cu plimbarea pe aripă. Exe-

cutantul eșea din nacelă și mergea în lungul bordului de atac al aripii inferioare până la ultimul montaj apoi ajutat de acesta se cățara pe aripa superioară pe care rămânea în echilibru atât timp cât treceam în fața uşburilor. După ce echilibristica pe aripă se termina și în timp ce avionul făcea looping-uri se aşeza pe terenul de aterisaj. Mai făcea apoi o excursie pe corda avionului, și exerciţiul se putea considera terminat.

„După aceasta venea o altă acrobație. Executantul lega un cablu de trenul de aterisaj apoi odată ajuns la capătul aripii își lega curelele de cablu și-și dădea drumul să cadă. De jos cablul era invizibil și o cădere de acest fel producea întotdeauna senzație. Se înapoia apoi în avion cu ajutorul unor cârlige de fier prinse de cablu.

„Una din atracțiile acestor exhibițiuni era schimbarea de avion. Un aeroplan şbură purtând executantul în picioare pe aripa superioară. În momentul în care şbură deasupra tribunelor, era trecut pe deasupra de un alt aeroplan de a cărui aripă atârna o scară de frânghie. Acest al doilea avion şbură atât de aproape de primul, încât gimnasticul putea prinde scara cu ușurință. Obișnuit se făceau în același timp două încercări nereușite pentru a lsburi a treia. Arătat astfel, exerciţiul părea mult mai greu.

„O parașută era fixată de aripa opusă celeia de care se prindea scara. După ce făcea schimbul de avion executantul sărea cu parașuta și spectacolul lua sfârșit.

ÎȘI SALVEAZA VIAȚA CU PARAȘUTA

Angajat ca șef pilot de „Robertson Aircraft Company" conduce avioanele postate ale acestei companii pe linia St. Louis-Chicago. În unul din zboruri, surprins pe înserate de o ceață deasă este pus în imposibilitatea de a-și găsi un teren de aterisaj. Se hotărâște atunci să părăsească avionul și să se scoboare cu parașuta. Descrierea acestei întâmplări este emoționant de simplă:

„Mai aveam benzină pentru șapte minute și zăburul, prin ceață luminoasă un craș, viraj spre câmp căutând să capăt înălțime. La o mie cinci sute de metri motorul începu să dea rateuri și-și încetini mersul. Mă urcai pe capotă și sării pe partea dreaptă a nacelii, trăgând de frânghia parașutei. După o cădere de aproximativ treizeci de metri parașuta funcționa perfect. Începusem totmai să cad cu capul în jos, când mă simți smucit de legături și readus în poziția verticală. Parașuta se deschisese. Am aprins lampa electrică și i-am îndreptat raza în sus, în clipa aceea am auzit motorul avionului pornind din nou. În momentul în care am sărit, motorul era aproape oprit și de aceea scăpam din vedere să închid monetele. Fără îndoială că în clipa în care avionul a început să coboare restul de benzină a ajuns la carburator. În curând observai avionul la 400 metri departe de mine; urma aproape aceeași direcție cu parașuta mea. Am băgat lampa electrică în buzunar și mă pregăteam să îndepărtez parașuta, dacă era trebuincios. Aeroplanul descria o spirală spre stânga de aproximativ 1500 m. diametru, și trecu la 300 m. de parașută lăsându-mă în afara cercului. Nu puteam să-mi dau seama care din noi doi, scobora mai repede și mă căzu să îndepărtez parașuta, cât mai mult de spirala avionului. Avionul dispăru complet, dar

apăru iarăși după câteva secunde, rușea căderii sale era cam aceeași cu a parașutei mele. Înainte de a ajunge în stratul de ceață am numărat cinci spirale din ce în ce mai îndepărtate.

„Când mă afindai în ceață știam că mă aflam la mai puțin de trei sute de metri de pământ. Am căutat zadarnic lampa electrică. Nu puteam vedea nici pământul, nici stelele și nu aveam cea mai mică idee despre conformația solului. Îmi încrucișai picioarele pentru a nu le prinde în vre-o oracă, îmi apărai fața cu mâinile, și așteptam. În zării pământul și o clipă mai târziu mă aflam în mijlocul unui câmp de grâne”.

CLUBUL VIERMELUI DE MATASE

„Despre un aviator care-și salvează viața, se spune în armata americană că devine membru al „Clubului viermelui de mătase”, căci parașuta este făcută numai din mătase. Fiecare din cei cincizeci și șapte membri ai clubului știe că își datorește viața viermelui de mătase!”

Raportul dintre parașută și aviator ni-l dă următoarea zicală:

Dacă nu ai parașută când îți trebuiește întâia oară, nu mai ai nevoie de ea nici altă dată”.

SBORUL NEW-YORK-PARIS

Sborul fără escală New-York-Paris atrase atenția lumii prin premiul de 25.000 dolari instituit în 1919 de Raymond Orteig în favoarea primului candidat care va izbuli să treacă Atlanticul

În timpul unui sbor de noapte către sfârșitul lui 1926 îi veni lui Lindberg ideea să încerce traversarea. În primăvara 1927 își pune planul în executare. Avionul comandat în acest scop de Ryan Air Lines” fu gata după 2 luni de zile de lucru continuu.

Se pare că a fost avionul cel mai bine pus la punct din câte au sburat vreodată.

După un sbor de încercare dela San Diego la Saint-Louis și apoi la New-York se făc urmile pregături: în fine totul e gata. Iată cu titlu de curiozitate lista obiectelor luate de Lindberg pentru sbor:

2 lămpi de buzunar, un ghem de sfoară, o funie mai groasă, un cuțit de vânătoare, 4 rachete roșii, o cutie impermeabilă cu chibrituri, un sac mare, un bidon de patru litri și jumătate cu apă de băut, un altul de un litru, un aparat „Airmurst” care condensează vaporii respirației și-i transformă în apă de băut, o plută pneumatică cu o pompă și cele necesare, cinci cutii de conserve militare, 2 perne pneumatice, o pânză de ferăstrău pentru tăiat metal”.

Vremea rea amână câteva zile plecarea și Lindberg se pregătea tocmai să meargă la teatru când fu informat că vremea se îndreaptă. Fără a pierde o clipă se duse la câmp unde luă ultimele măsuri în vederea plecării. Și în zorii zilei de 20 Mai: „..... la ora 7.40 motorul fu pus în mișcare, iar la ora 7.52 plecai spre Paris”.

„Din cauza ploii căzute, pământul era destul de moale și avionul supra încărcat nu dobânda decât foarte greu viteză. Ajuns însă în mijlocul pistei căpătai convingerea că voi putea trece peste obstacolele ce se aflau la capăt. Trecui cu vreo șase metri deasupra unei linii telefonice, având o suficiență

rezervă de viteză. Cred că pe un terestru așa fi putut decola cu încă două sute cincizeci kilograme încărcătură în plus...”

„...După numai câteva sute de metri aveam destulă înălțime pentru a trece peste orice obstacol.

„Ceața se ridică curând; cu începere de la Cape Cod și deasupra jumătății de sud a Noii Scoții, vântul și vizibilitatea erau excelente. Sburam foarte jos, adesea numai la trei metri deasupra arborilor și a apei...”

În partea de nord a Noii Scoții am întâlnit numeroase zone de joasă presiune și trecui prin mai multe furtuni.

„Mă îndreptai spre St. Johns, deasupra căruia sburai, pentru ca, în cazul când voi fi silit să amerizez în nordul Atlanticului, să se știe că am traversat Țara Nouă...”

Se înopță la 8.15. O ceață joasă și subțire se lăsă pe apă. Prin ea vedeam ghețarii cu o uimătoare claritate. Cu timpul stratul de ceață se îngroșă până într-atât că la o înălțime de trei mii de metri încă mai atingeam norii. Chiar la această înălțime nu puteam zări decât stelele cari se aflau exact deasupra mea.

„Luna nu se ridicase încă, și întunecul era de nepătruns.

„Creasta unora din nori se afla cu câteva mii de metri deasupra mea.

În timp ce traversam unul din acești nori observai cum ghiata începe să se depună pe avion. Aceasta mă sili să mă înapoiez imediat în atmosfera limpede și să ocolesc pe viitor toți norii peste care nu puteam sbură.

„Către ceasurile unu de dimineață începu să se lumineze și să se încălzească încajuns, ca primejdia ghiții să dispară...”

„...Norii se răreau pe măsură ce se ridică soarele, apa deveni vizibilă. Mă scoborai la mai puțin de treizeci de metri de valuri. Vântul sufla cu putere de la nord-est iar oceanul era acoperit cu valuri mici, albe.

„După câțiva kilometri de timp senin intrai din nou în ceață pe care o traverseai orbește aproape două ore, la patru sute metri înălțime...”

„...Ceața apoi se destramă în fâșii cari împrumutau tot felul de forme.

Numeroase țărături îmi apăreau, și arborii se profilau foarte clar pe orizont. De fapt, mirajul semăna atât de bine cu realitatea, încât dacă nu m'ași fi aflat în mijlocul Atlanticului și nu ași fi știut că nici un pământ nu se află în drumul meu ași fi fost încredințat că mă aflu în fața unor adevărate insule.

„Cum se împrăstie ceața mă scoborai din nou aproape de apă, sburând câte odată mai jos de trei metri și arareori mai sus de șasezeci de metri.

„În apropierea apei sau pământului există un strat de aer în care avionul zboară cu mai multă ușurință; timp de câteva ore m'am slujit de acest avantaj...”

„Primul semn care îmi arată că mă aflam în apropierea coastei europene a fost întâlnirea cu o corabie de pescari. Pe o rază de câțiva kilometri împrejur mai zării și altele.

„Sburai deasupra primei fără să văd vreun semn de viață, când mă aflam însă deasupra celui de a doua văzui apărând la fereastra unei cabine, un cap.

Adesea, sburând foarte aproape de pământ, cu motorul încetinit, am avut scurte convorbiri cu oamenii pe cari îi întâlneam, iar răspunsul îl primeam prin câte un gest. Înceocai același lucru și cu pescarul dar îmi dădui numai de

cât seama de inutilitatea tentativei. Probabil că nu știu englezește sau chiar dacă ar fi înțeles întrebarea mea ar fi fost prea surprins spre a-mi putea răspunde. Mai ocolii odată corabia și când mă găsi numai la câțiva metri, între bai:

— „În ce direcție este Irlanda?” Fi- rește, nu primii nici acum răspuns și-mi urmai sborul...”

„O oră mai târziu întâlnii coasta. Am recunoscut Cape Valentia și Dingle Bay. Era coasta Irlandei. Mă îndreptai spre Paris conducându-mă după busolă.

„Deasupra Angliei am sburat numai la patru sute—patru sute cinci zeci de metri... Fermele englezești, văzute de sus, mă uimira. În comparație cu fermele noastre americane păreau foarte mici, foarte curate și îngrijite, cu zidurile lor de piatră și gardurile vii.

„Primele lumini ale Parisului le-am zărit aproape de ora zece seara, și câteva minute mai târziu descriei un cerc la jurul turnului Eiffel”.

„Luminile aeroportului dela Bourges se distingeau cu claritate... mă scoborai în spirală... curând băgai de seamă un lung șir de hangare. Șoselele păreau înțesate de automobile.

„Sburai deasupra terenului la o mică înălțime, întorsei apoi avionul cu mine către vânt și aterisai...”

— „Mii de oameni alergau spre mine...”

„Am tăiat contactul pentru ca el să nu rănească pe cineva. Înceocai zadarnic să improvizez o gardă a avionului, și când anume părți începură să treacă sub presiunea multimei m hotărâi să ies din nacelă spre a atrage astfel lumea departe de avion... Al scosei un picior din nacelă că numai cât fuseli tras afară fără cea mai mică efortare din partea mea.

„Timp de aproape o jumătate de oră îmi fu cu neputință să pun piciorul pe pământ. În acest timp am fost purt pe brațe, în toate pozițiile posibile.

„În oarecare număr de aviatori m'atârni francezii se amestecară prin mine timp apoi la un anume semnal, pucașca mea pe capul unui corespondent american strigând:

„Iată pe Lindberg!” Această căm pusă pe capul unui american a fost dovadă îndesulătoare. Astfel pe m'ajunsei în unul din hangare.

